

Lokalny przewodnik po Gminie Mieścisko



ISBN 978-83-60546-25-3



SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Materiał opracowany przez Gminę Mieścisko współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach schematu II pomocy technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.



SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Materiał opracowany przez Gminę Mieścisko współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach schematu II pomocy technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Lokalny przewodnik
po Gminie Mieścisko



▲ Rzeźba św. Wojciecha w Budziejewku

Szanowni Państwo

W imieniu władz samorządowych oraz mieszkańców gorąco zachęcam do bliższego poznania Gminy Mieścisko. Niniejszy przewodnik przybliży walory i atrakcje gminy, położonej na styku Pojezierza Gnieźnieńskiego i Pałuk – krain stanowiących integralną część Wielkopolski, które się wzajemnie przenikają, a także jej historię oraz tradycje.

Mam nadzieję, że przedstawiając Państwu naszą gminę, zachęcimy jednocześnie do jej odwiedzenia. Szczególnie zachęcam do wizyty w Budziejewku, w którym znajduje się wyjątkowy obiekt natury nieożywionej – Kamień Świętego Wojciecha, chroniony prawem od prawie 200 lat.

Gmina Mieścisko może pochwalić się piękną przyrodą, urozmaiconym krajobrazem, dogodnymi warunkami do prowadzenia działalności gospodarczej, a także bogatą historią i tradycją, tworząc jednocześnie przyjazny klimat do inwestowania, pracy, życia oraz wypoczynku.

Spotkacie tu Państwo przedsiębiorczych mieszkańców i uśmiechniętych ludzi - zaangażowanych społeczników z kół gospodyń wiejskich, ochotniczych straży, klubów sportowych czy innych, często nieformalnych grup działających na rzecz swoich wsi i społeczności.

Nie brakuje tu także dobrze rozwiniętych gospodarstw rolnych, nowoczesnych przedsiębiorstw czy firm rodzinnych, które wspólnie z władzami samorządowymi przyczyniają się do rozwoju całej gminy.

Spotkajmy się w Gminie Mieścisko! Zapraszam!

Przemysław Renn
Wójt Gminy Mieścisko





■ Lokalny przewodnik po Gminie Mieścisko ■

GMINA MIEŚCISKO

Gmina Mieścisko leży w województwie wielkopolskim, powiecie wągrowieckim. Zajmuje powierzchnię 135,6 km² i dzieli się na 22 sołectwa. Zamieszkuje ją około 6150 osób, z czego w Mieścisku – 2400.

Mieścisko posiada swój historyczny herb – dwupolowy: w jednej części widnieje św. Michał Archanioł stojący na smoku, a w drugiej - pół orła piastowskiego. Taką tarczę pod dużą koroną używano na pieczęciach już w XVII wieku.

Do 1793 r. obszar ten należał do Polski. W czasie zaborów został wcielony do Prus. Po odzyskaniu niepodległości w 1919 r. Mieścisko było siedzibą Komisariatu dla Obszarów Wiejskich, a od 1929 r. Wójtostwa Obwodowego. W 1933 r. miała miejsce reforma administracji, w wyniku której małe miasta – nie posiadające perspektyw – utraciły prawa miejskie. W Wielkopolsce takich miast było 19, wśród nich Mieścisko, które jednocześnie stało się siedzibą gminy zbiorczej, która obejmowała 28 wsi i osad. Na czele tej jednostki stał wójt, którym aż do czasu wybuchu wojny był kapitan Herman Jung.

Po II wojnie światowej reformy administracyjne przeprowadzono kilkakrotnie. W pewnym okresie na terenie gminy działały trzy rady narodowe – w Mieścisku, Łopieniu i Popowie Kościelnym. W 1961 r. Łopienno zostało włączone do powiatu gnieźnieńskiego. Ostatnia reforma, w której wyłonił się obecny układ gminy, miała miejsce w 1973 r. Naczelnikiem gminy został wówczas Adam Messyasz, który sprawował urząd do lutego 1982 r. Po nim stanowisko objął Andrzej Banaszyński, który następnie był wójtem przez siedem kadencji. Od 2018 r. po wygranych wyborach wójtem jest Przemysław Renn.

Obiekt, w którym obecnie mieści się Urząd Gminy oddano do użytku w 1979 roku, wcześniej władze gminne urzędowały w wynajmowanych pomieszczeniach (najpierw w domu przy kościele, następnie w budynku przy ul. Kościelnej 5).

Gmina Mieścisko od 1990 roku współpracuje z Maartensdijk w Holandii (od 2000 r. De Bilt), z niemieckim Scharnebeck w powiecie Lüneburg (1995r.) i francuską gminą Retiers (1993 r.).



▲ Sala sesyjna w UG Mieścisko



▲ Galeria Rad Gminy w sali sesyjnej



► Galeria zasłużonych
w Domu Kultury



▲ Tabliczki upamiętniające nawiązanie partnerskich kontaktów

8



▲ Drogowskazy do zaprzyjaźnionych gmin zagranicznych



▲ Wizyta Prymasa Polski ks. kard. Stefana Wyszyńskiego była w Mieścisku wielkim wydarzeniem

Historia tych ziem jest bardzo bogata. Odkryto tu około tysięcy stanowisk archeologicznych z różnych epok. Najstarszymi śladami bytności człowieka w tym rejonie (okolice Mieściska i Popowa Kościelnego; Mirkowiczki – wioska łowców reniferów) są pochodzące sprzed ok. 12 tys. lat pozostałości po miejscach obozowania ludności mezołitycznej. Pierwsze wzmianki o wielu miejscowościach wchodzących obecnie w skład gminy zaczęły pojawiać się w różnych XIV-wiecznych źródłach. Najstarsze udokumentowanie ma natomiast wieś Żabiczyn, która jest wymieniona w 1216 r.

Na terenie gminy znajdują się liczne zabytki. Do najcenniejszych należą kościoły w – Popowie Kościelnym, Podlesiu Kościelnym, Mieścisku, Budziejewku, Sarbii i Gołaszewie oraz dwory i pałace - w Budziejewie, Podlesiu Kościelnym i Żabiczynie, Popowie Kościelnym, Jaroszewie Drugim i kaplica Janty Połczyńskiego w Żabiczynie.

Wyjątkowym obiektem i dużą atrakcją turystyczną jest kamień św. Wojciecha w Budziejewku. Podobno w niedostrzegalny sposób głaz zapada się w ziemię, legenda głosi, że kiedy skryje się cały i pamięć o nim zaginie, nastąpi koniec świata. Kamień (czerwony granit) od wieków



▲ Po odzyskaniu niepodległości miejscowe Koło Towarzystwa Przyjaciół Żołnierza doprowadziło do sprowadzenia zwłok obywateli gminy Mieścisko, którzy w 1939 r. stracili życie pod Kłeckiem i Gnieznem. Szczątki 14 poległych złożone w 7 trumnach (po dwóch w jednej) przywieziono w sobotę przed Niedzielą Palmową na rynek, gdzie były wystawione w honorowej asyście. Na drugi dzień odbył się manifestacyjny pogrzeb. Trumny złożono we wspólnym grobie na miejscowym cmentarzu. W 1946 r. zbudowano pomnik.

HISTORIA

budził ogromne zainteresowanie. Zawsze wzbudzał podziw i otaczano go szacunkiem. Z woli ludu, dla upamiętnienia daty uwłaszczenia chłopów w Budziejewku, w 1840 r. został wpisany do księgi wieczystej w Sądzie Powiatowym w Wągrowcu, jako obiekt chroniony na wieczne czasy. Zapis ten chroni głaz przed wykorzystaniem na cele budowlane.

Kamień św. Wojciecha jest dziś najstarszym, prawnie chronionym zabytkiem przyrody w Wielkopolsce. Pod względem wielkości jest drugim w Wielkopolsce po kamieniu św. Jadwigi koło Gołuchowa.



▲ Ekspozycje zgromadzone w Regionalnym Centrum Tradycji

Nieopodal tego wyjątkowego kamienia w 2018 roku utworzony został Park Pamięci, o której piszemy szerzej w dalszej części albumu.

Będąc w Mieścisku warto odwiedzić Regionalne Centrum Tradycji, mieszczące się w tutejszym Domu Kultury. Zgromadzone tam ekspozycje pochodzą z darów i depozytów mieszkańców gminy i osób spoza społeczności lokalnej. Są to pamiątki kultury narodowej i lokalnej. Wśród nich znajdują się m.in. dokumenty i fotografie, stroje, pamiątki rodzinne, książki, sprzęt gospodarstwa domowego, prace miejscowych artystów, rzeźby oraz ekspozycje sakralne, obozowe i wojenne. Na planszach zaprezentowane są najstarsze zabytki kultury materialnej ludów zamieszkujących niegdyś w okolicach Mirkowiczek i Popowa Kościelnego, które odkryli archeolodzy w czasie prac wykopaliskowych.





▲ Wyjątkowym miejscem, świadczącym o szacunku dla byłych mieszkańców tej ziemi, jest lapidarium w Mieścisku, gdzie zgromadzono pomniki ze wszystkich starych cmentarzy ewangelickich w gminie.



▲ Obelisk na miejscu dawnego cmentarza żydowskiego w Mieścisku



▲ „W hołdzie mieszkańcom Gminy Mieścisko, którzy oddali życie za Ojczyznę” – głosi napis na tym oryginalnym pomniku, stojącym naprzeciwko Urzędu Gminy



PARK PAMIĘCI



12

Bardzo ciekawym miejscem na mapie gminy jest Budziejewko, gdzie obok siebie są dwa wyjątkowe obiekty – kamień św. Wojciecha oraz Park Pamięci. Park Pamięci został uroczystie otwarty 11 listopada 2018 r. Jest on wyrazem hołdu złożonego w 100 rocznicę przez społeczeństwo i reprezentujący je samorząd uczestnikom zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego oraz odzyskania przez Polskę niepodległości. W pięknym miejscu, na specjalnie wydzielonym placu ułożono 100 kamieni, dookoła których posadzono 100 drzew i 100 krzewów. Już teraz miejsce robi wrażenie, a co będzie, gdy rośliny podrosną... W takim niezwykle klimatycznym otoczeniu będą odbywały się lekcje patriotyzmu i historii.



KAMIEŃ ŚW. WOJCIECHA

Leży on w odległości 300 m na południowy wschód od kościoła w Budziejewku. Wiedzie do niego urocza alejka obsadzona żywopłotem. W jego bezpośrednim otoczeniu znajduje się siedem współcześnie położonych kamieni, na których wyryte są imiona świętych. Zasadzono tam też cztery dęby, które noszą historyczne imiona: Michał (św. Michał - patron Mieściska), Jakub (ks. Jakub Wujek – tłumacz Pisma św.), Stefan (prymas Polski, ks. kard. Stefan Wyszyński), Karol (Jan Paweł II). Są tam wiata, ławeczki i miejsce na ognisko.

Kamień św. Wojciecha (głaz z czerwonego granitu) ma imponujące rozmiary – w obwodzie 20,5 m, długość 7,5 m, szerokość 4,7 m, wysokość nad ziemią 1,3 m, głębokość w ziemi 2,7 m. Legenda głosi, że od niepamiętnych czasów leżał on na jednym ze wzgórz Budziejewka. Za panowania Bolesława Chrobrego, w drodze z misją do pogańskich Prusów zawitał w te strony św. Wojciech i czerwony głaz uczynił swoją kazalnicą, z której głosił ewangelię dla miejscowego ludu. Jak wiadomo, wyprawa św. Wojciecha zakończyła się tragicznie, poganie zadali mu męczeńską śmierć. Wieść o tym rozeszła się szybko, dotarła także do Budziejewka. Jego mieszkańcy otoczyli opieką głaz, z którego Święty ich nauczał. Po pewnym czasie postanowiono w szczególny sposób uczcić pamięć męczennika, a można było to uczynić przenosząc jego kamienną ambonę przed katedrę do stołecznego Gniezna.

Zbudowano ogromne sanie, zaprzężono w nie pięćdziesiąt koni (niektórzy twierdzą, że dwadzieścia cztery woły) i gdy mróz ściął całą ziemię, zaczęto ostrożnie przewozić skałę w kierunku Gniezna. Nie ujechano jednak daleko. Gdy cały zaprzęg znalazł się w dolinie za Budziejewkiem, pod ogromnym ciężarem pękła skorupa lodowa i wielki głaz razem z saniami zapadł się głęboko w ziemię. Nie pomogły żadne wysiłki, ani zwiększona liczba koni i wołów. Kamień ani drgnął. Nie ma rady, widać święty Wojciech tak chce, aby kazalnica pozostała tu, gdzie lud nauczał – orzeczono.

PRZYRODA

▲ Fragment ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej „Kozłanka”

14

Gmina jest położona w północno-wschodniej części Pojezierza Gnieźnieńskiego, przez jej teren przepływa rzeka Wełna, prawy dopływ Warty.

Na terenie gminy występują też liczne drzewa pomnikowe. Stare dęby można podziwiać w Jaworówku i Kłodzinie, aleje kasztanowe przy drodze Mieścisko – Wągrowiec oraz Mieścisko – Skoki, w Jaworówku rosną piękne lipy. Ciekawe są trzy wąwozy połodowcowe położone równolegle do Wełny. Ciągają się one: pierwszy od Gołaszewa do Gorzewa, drugi od Wieli do Piastowic, trzeci od Mieściska do Miłosławic.

Niedaleko Mieściska, w leśnictwie Kozłanka, znajduje się leśna ścieżka przyrodniczo-edukacyjna „Kozłanka”. Ma ona 600 m długości i składa się z 16 przystanków tematycznych. Orientacyjny czas przejścia ścieżką wynosi około godziny.

■ Lokalny przewodnik po Gminie Mieścisko ■



▲ Rzeka Wełna



▲ Jaz na Wełnie w okolicy Gorzewa



▲ *Podwójna lipa przy kościele w Popowie Kościelnym*



▲ *Pomnikowy płatan w parku w Nieświastowicach*



▲ *Drzewa w parku w Żabiczynie*



▲ *Kanał w pobliżu Popowa Kościelnego*

W rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków figurują trzy pomniki przyrody. Są to: 1. lipa szerokolistna o obwodzie na wysokości pierśnicy 340 cm – rosnąca przy kościele w miejscowości Popowo Kościelne, 2. lipa szerokolistna – o podwójnym pniu, o obwodach na wys. pierśnicy 420 i 405 cm, rosnąca przy kościele w miejscowości Popowo Kościelne, 3. gład (czerwony granit) – kamień św. Wojciecha o obwodzie 20,5 m usytuowany 300 m od kościoła w Budziejewku.

Ochronie podlegają także istniejące parki podworskie i wiejskie. Parki te znajdują się we wsiach: Gorzewo, Jaroszewo, Jaworówko, Podlesie Kościelne, Budziejewo, Zakrzewo, Zbietka i Żabiczyn.



▲ *Dużą inwestycją gminy za ponad milion złotych była adaptacja budynku po posterunku policji. Obecnie znajduje się tam Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Rewir Dzielnicowych. Wnętrze urządzone jest nowocześnie i funkcjonalnie.*

Jednym z najważniejszych priorytetów gminy są warunki bytowe mieszkańców i ochrona środowiska naturalnego. Co-rocennie na ten cel gmina przeznaczona znaczną część – ok. 25% swego budżetu, a także pozyskuje środki z innych źródeł. Starania władz są wyjątkowo skuteczne, dzięki czemu systematycznie modernizowana i rozbudowywana jest infrastruktura. Ponad połowa gospodarstw w gminie (Mieścisko i Popowo Kościelne prawie po 100%) ma przyłącza do sieci kanalizacyjnej. W zakresie ochrony środowiska Gmina Mieścisko koncentruje się przede wszystkim na inwestycjach, które w znaczący sposób wpływają na ochronę środowiska naturalnego. W celu ograniczenia uzyskiwania energii ze spalania paliw kopalnianych, a co za tym idzie zmniejszenia emisji CO₂ i innych substancji do atmosfery podjęto rozmowy z inwestorem – obecnie firma nosi nazwę



▲ *Oczyszczalnia ścieków w Mieścisku*



▲ *Wieża ciśień*

NOVATEK GREEN ENERGY – i wybudowano sieć gazową w Mieścisku, do której podłączono budynki użyteczności publicznej i zakłady pracy. W celu zmniejszenia emisji gazów na terenie gminy systematycznie wykonywane są prace związane z termomodernizacją budynków użyteczności publicznej oraz budową i modernizacją lokalnych dróg dojazdowych. Dobrymi działaniami, które udało się zrealizować, było wprowadzanie nowego systemu zagospodarowania odpadów komunalnych oraz utworzenie przez władze gminne Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Popowie Kościelnym. Realizowany jest również szereg projektów, w ramach których, podnoszona jest systematycznie wiedza mieszkańców w zakresie mądrego i odpowiedzialnego gospodarowania odpadami. Mieszkańcy we własnym zakresie zakładają kolektory słoneczne oraz budują sukcesywnie przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Z roku na rok coraz więcej sołectw dołącza do programu „Wielkopolska Odnowa Wsi”, dzięki czemu mają one możliwość pozyskania dofinansowania na zagospodarowanie przestrzeni publicznej, poprawiające estetykę miejscowości oraz na zachowania, odtwarzania i promowania dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego lub krajobrazowego oraz tradycji społeczności lokalnych. Obecnie uczestnikami programu są: Gołaszewo, Kłodzin, Mieścisko, Mirkowice, Nieświastowice, Podlesie Wysokie, Popowo Kościelne, Sarbia i Zbietka.



▲ Zakład Aktywności Zawodowej w Gołaszewie



▲ W listopadzie 2020 roku na stadionie sportowym w Mieścisku został oddany do użytkowania budynek sanitarno-szatniowy. Całkowita wartość inwestycji 479 700 zł, z czego 100 000 to dofinansowanie z Urzędu Marszałkowskiego WW w ramach programu „Szatnia na medal”. W ramach inwestycji powstał budynek jednokondygnacyjny o powierzchni użytkowej 101 m², niepodpiwniczony z dachem płaskim krytym papą termozgrzewalną. Otoczenie budynku utwardzono kostką brukową.

Ważną placówką w gminie jest Zakład Aktywności Zawodowej w Gołaszewie, w którym pracuje ponad 30 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 11 pracowników obsługowo-rehabilitacyjnych. Głównym profilem działalności są czynności porządkowe na terenie gminy, prace związane z ogrodnictwem, a także usługi krawieckie, obróbka drewna i niszczenie dokumentów.

Władze gminy nie obawiają się inwestować. Taka polityka przynosi odczuwalne ożywienie gospodarcze. Działające od lat na tym terenie firmy mają się coraz lepiej, co łatwo zauważyć po inwestycjach, jakie cały czas czynią, a na wolnych terenach pojawiają się kolejne przedsiębiorstwa.

Od kilkunastu lat na terenie gminy intensywnie rozwija się budownictwo mieszkaniowe.



20

▲ Sucha plaża „Mexikana” w Mieścisku. Ten pomysłowy obiekt powstał w 2020 r. m.in. dzięki środkom (ponad 23 tys. zł) wygranym w konkursie „Pięknieje Wielkopolska Wieś”, przeprowadzonym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Przy realizacji projektu nieodzowny był wkład mieszkańców i Pani sołtys. Plaża została zlokalizowana w Parku św. Huberta. Powstała drewniana ścieżka, stanęły drewniane stoły z parasolami, 10 donic na kwiaty i trawy ozdobne, a przede wszystkim rozsypano tony piasku plażowego.



▲ W Mieścisku i innych miejscowościach gminy powstają liczne domy mieszkalne



▲ Gmina w miarę możliwości inwestuje w drogi i ulice



▲ Po reformie szkolnictwa budynek po gimnazjum został przeznaczony na Instytut Pamięci oraz Klub Seniora



▲ Nowa hala produkcyjna „Serpól-Cosmetics”

Gospodarka na terenie gminy bardzo długo opierała się na rolnictwie. Do II wojny światowej istniało tu kilkanaście majątków dworskich, wśród których największe to: Mieścisko (1133 ha), Żabiczyn (608 ha), Nieświatowice (544 ha), Gorzewo (515 ha), Popowo Kościelne (500 ha), Zbietka (425 ha), Podlesie Kościelne (416 ha). Po nacjonalizacji na ich bazie w Mieścisku, Nieświatowicach, Podlesiu Kościelnym i Żabiczynie powstały zakłady państwowych gospodarstw rolnych, które wchodziły w skład Przedsiębiorstwa PGR w Popowie Kościelnym o obszarze 8277 ha.

Po upadku „pegeerów” ich majątek i ziemia przeszły w prywatne ręce jako dzierżawy lub własność. Obecnie w gminie funkcjonuje ponad 500 gospodarstw rolnych. Średnia wielkość jednego wynosi ponad 15 ha i jest wyższa od średniej w województwie.

Od początku lat 90. XX wieku na terenie gminy bardzo dynamicznie rozwijają się inne branże w gospodarce. Wcześniej na tutejszy rynek pracy znaczący wpływ wywierał przemysł ulokowany w Gnieźnie i Wągrowcu. Teraz jest on znacznie mniejszy, gdyż na terenie gminy powstały firmy o znaczącym potencjale, które doskonale sobie radzą nie tylko na krajowym rynku. Do wiodących przedsiębiorstw zaliczają się: Serpól-Cosmetics, De Heus, PHU „Przemko”, ZHU Piasecki, BOWI, Tom-Bruk, a także gospodarstwa rolne: „Proagri” w Mieścisku, Gospodarstwo Rolne w Nieświatowicach i „Agrojaro” w Żabiczynie.

Założycielem Serpól-Cosmetics jest jej obecny prezes Zdzisław Serwatka. Dzięki realizacji śmiałych wizji firma szybko przekształciła się z rodzinnej w nowoczesne i prosperujące na globalną skalę przedsiębiorstwo. Obecnie Serpól-Cosmetics dysponuje ogromnym potencjałem produkcyjnym



▲ Zakłady De Heus



► W gospodarce gminy dominuje nowoczesne rolnictwo

oraz zespołem wykwalifikowanych specjalistów. Firma jest jednym z największych producentów kosmetyków w Polsce i Europie w sektorze Private-Label. W ciągu minionych lat poniesiono ogromne nakłady inwestycyjne na modernizację i rozbudowę strefy produkcyjnej, biurowej i magazynowej (w 2020 roku - budowa i oddanie do użytku kolejnej hali oraz biurowca), a także na zakup nowoczesnych linii produkcyjnych. Od 2012 r. Serpol posiada własne laboratorium mikrobiologiczne.

Bardzo nowoczesny i znaczący dla gospodarki gminy i całej okolicy (skup zbóż i rzepaku na masową skalę) jest zakład należący do holenderskiego koncernu De Heus. Od podstaw powstał on na bazie dawnej pegeerowskiej mieszalni pasz. Inwestycja rozpoczęła się w 2010 r. Obecnie jest to wytwórnia pasz dla drobiu, bydła i trzody chlewnej na światowym poziomie, dysponująca bardzo nowoczesnymi liniami produkcyjnymi, osiągająca już produkcję 1000 ton pasz dziennie.

Krajobraz gospodarczy gminy uzupełniają liczne średnie i małe przedsiębiorstwa działające w wielu branżach. Ogółem istnieje tu około 330 podmiotów gospodarczych. Największa ich koncentracja występuje w Mieścisku i Popowie Kościelnym.

OŚWIATA



▲ Szkoła Podstawowa w Mieścisku

25

Oświata na terenie gminy jest wzorcowo zorganizowana. Dzieci i młodzież mają znakomite warunki kształcenia się i rozwijania zainteresowań już od najmłodszych lat.

Sieć gminnych placówek tworzą: Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Mieścisku, Szkoła Podstawowa Milenium im. Jana Pawła II i Przedszkole Milenium „Mali Odkrywcy” w Popowie Kościelnym oraz gminne przedszkole „Leśne Ludki” w Mieścisku.



▲ *Przedszkole i Szkoła Podstawowa klasy I – III w Miejsku*



▲ *Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Popowie Kościelnym*



▲ *Kompleks boisk sportowych „Orlik” w Miejsku*



KULTURA I ŻYCIE SPOŁECZNE

Organizacja działalności kulturalnej gminy jest domeną gminnej instytucji kultury – Gminnej Biblioteki Publicznej im. Czesława Chruszczewskiego, która pełni rolę wielofunkcyjnego ośrodka kultury.

W zmodernizowanym w 2010 r. obiekcie ośrodek prowadzi wszechstronną, wielokierunkową działalność kulturalną, edukacyjną i społeczną. Ta wszechstronność stanowi misję instytucji, a ilustruje to zadanie hasło: „Jesteśmy w tym wszyscy razem”. Działalność ośrodka kultury łączącej promocję czytelnictwa z zaspokajaniem potrzeb kulturalnych i społecznych jest sposobem na integrację lokalnej społeczności, dlatego w murach ośrodka swoje miejsce znajdują uczestniczki kół gospodyń wiejskich, czytelniczki i czytelnicy, uczestnicy koncertów i spotkań autorskich, miłośnicy kameralnego kina (Kino za Rogiem), członkinie i członkowie Związku Emerytów Rencistów i Inwalidów, miłośnicy przyrody zrzeszeni w kole PTTK, młodzież uczęszczająca do świetlicy środowiskowa. Wsparcie znajdują tu także osoby szukające rozwiązania własnych problemów związanych z uzależnieniami (punkt konsultacyjno-edukacyjny).

27

▲ Tradycją są coroczne Spotkania Noworoczne, w których uczestniczą radni, władze samorządowe, przedstawiciele wszystkich szkół, urzędów i instytucji działających na terenie gminy



▲ Dom Kultury w Mieścisku

Zespół ośrodka kultury współpracuje ze wszystkimi podmiotami życia społecznego (samorząd, stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich, sołectwa, szkoły, kościoły), gospodarczego (biznes), kulturalnego (zespoły artystyczne, powiatowe i wojewódzkie instytucje kultury). Imprezy kulturalne realizuje w sali widowiskowej ośrodka, ale także w licznych świetlicach i w plenerach. Wykorzystując wszechstronnie nowe media do realizacji podstawowej misji, prowadzi intensywną działalność w Internecie (kanały promocyjno-informacyjne, tematyczne podcasty, transmisje wydarzeń, spotkań). Podkreślając wartość wszechstronnej edukacji, prowadzi warsztaty muzyczne (chóry, orkiestra młodzieżowa), -taneczne (zespół mażorettek), filmowe, plastyczne, fotograficzne, teatralne, kluby seniora (edukacja ustawiczna), warsztaty artystyczne.



► Chór „Kanon”



▲ Zespół folklorystyczny „Sarbianie”



▲ Zespół „Jarzębinki”

Dzięki staraniom władz samorządowych wszystkie wsie sołeckie posiadają wyremontowane i dobrze wyposażone świetlice.

Na początku 2020 roku nastąpiły uroczyste otwarcia dwóch nowych świetlic w Miłosławicach i w Gołaszewie. Oba budynki wybudowane zostały od podstaw, dlatego spełniają wszelkie wymogi, z pełną dostępnością dla niepełnosprawnych włącznie. Całkowity koszt powstania świetlic wyniósł ponad 1 milion zł. Koszt powstania świetlicy w Miłosławicach



▲ Zespół mażorettek



▲ Korowód z wieńcami dożynkowymi

wyniósł nieco ponad 303 tysiące złotych, z czego dofinansowanie unijne to ponad 170 tysięcy, a reszta stanowiła wkład własny gminy.

Placówki te służą miejscowej społeczności do organizowania okolicznościowych uroczystości, zebrań i działalności kulturalno-sportowej.

Gmina słynie z organizacji ciekawych imprez. Najdłuższą tradycję mają organizowane corocznie od 1978 roku (w okresie poprzedzającym odpust w miejscowym kościele parafialnym) Targi Michałowskie. Jest to impreza kulturalno-handlowa, o zasięgu regionalnym, łącząca teraźniejszość (kiermasz handlowy) z historyczną przeszłością (targ). W jej trakcie prezentowany jest dorobek kulturalno-sportowy gminy oraz występują zespoły folklorystyczne i zaproszeni artyści. Od 2011 r. organizowane są Miejskie Spotkania Śpiewacze, w których uczestniczą zespoły z regionu, a także z partnerskich gmin. Spotkanie rozpoczyna się przemarszem koro-wodu uczestników ulicami Miejska, prowadzonego przez orkiestrę dętą oraz mażoretki.

Znaczącą rolę w gminie odgrywa Ochotnicza Straż Pożarna, której jednostki istnieją w sześciu wsiach, a OSP Mieścisko działa w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Wszystkie jednostki posiadają remizy, są dobrze wyposażone w sprzęt, mają podzielone zadania.



▲ Targi Michałowskie zawsze mają niepowtarzalną atmosferę



◀ Festiwal Smaków to naprawdę doskonała okazja skosztowania smakołyków



▲ Poczty sztandarowe Związku Strzeleckiego, Kola Łowieckiego oraz OSP

120-letnią tradycją szczyci się Kurkowe Bractwo Strzeleckie, które w 2001 r. reaktywowało działalność. Organizacja ta posiada w Popowie Kościelnym dom bracki oraz strzelnicę.

Na terenie gminy znajduje się 6 parafii i 8 kościołów katolickich. Siedziby parafii znajdują się w Budziejewku, Gołaszewie, Mieścisku, Popowie Kościelnym, Sarbii i Żabiczynie.



▲ Wozy bojowe OSP w Mieścisku



▲ Północna pierzeja głównego placu w Mieścisku



▲ Centrum Mieściska wyznacza pl. Powstańców Wielkopolskich

Mieścisko

Mieścisko leży przy trasie Wągrowiec – Gniezno, na lewym brzegu Wełny. Ta niezwykle malownicza miejscowość ma bardzo ciekawą historię, a w obecnych czasach słynie z zaradności i gospodarności. Współczesność zaznacza się tu w kwitnącym budownictwie mieszkaniowym, w funkcjonalnych i nowoczesnych placówkach różnych instytucji oraz w rozwijającej się z roku na rok infrastrukturze.

Mieścisko jest obecnie wsią, ale w swojej przeszłości ma wpisany wieloletni rozdział miejski. Na początku było osadą królewską, która musiała istnieć już w XIV wieku, ponieważ w 1340 r. wspomniana jest Łąka Niwka pod Mieściskiem. W 1436 r. była już miastem, gdyż w istniejących dokumentach wymieniony jest Wojtek, mieszczanin mieścicki. Początkowo występowała pod różnymi nazwami (m.in. Nowe Miasto). Dopiero pod koniec XVI wieku ukształtowała się nazwa Mieścisko.

Ważnym wydarzeniem w historii miasteczka było nadanie mu prawa magdeburskiego przez króla Kazimierza Jagiellończyka, co miało miejsce 24 czerwca 1474 r. Prawa te zostały potwierdzone przez kolejnych królów – Stefana Batorego (1578 r.), Jana II Kazimierza (1668 r.), Jana III Sobieskiego (1681 r.) i Augusta II Sasa (1716 r.).

Miasto, które powstało na dużej polanie w puszczy Gola, było niewielkie. Jego centrum stanowił rynek, z którego wychodziły trzy uliczki. Jako własność królewska było oddawane w dzierżawę szlachcie za zasługi. Tenutariuszami Mieściska byli przedstawiciele kilku możnych rodów: Nowomiejscy, Dobrześlińscy i – najdłużej – Grzymułtowski. Brak jest natomiast informacji, od kiedy wyłonił się w Mieścisku odrębny urząd burmistrza. Nazwiska osób sprawujących tę funkcję znane są dopiero od XVIII wieku. Pierwszym odnotowanym w annałach jest Walenty Cichy, który był burmistrzem w latach 1731-33.



▲ Najstarsza w gminie kapliczka św. Floriana z 1845 r.



▲ Figura Matki Bożej stoi w centrum miejscowości od 1950 r.

W latach 1709, 1710 i 1851 w Mieścisku panowało morowe powietrze, którego ofiarą padło wielu mieszkańców.

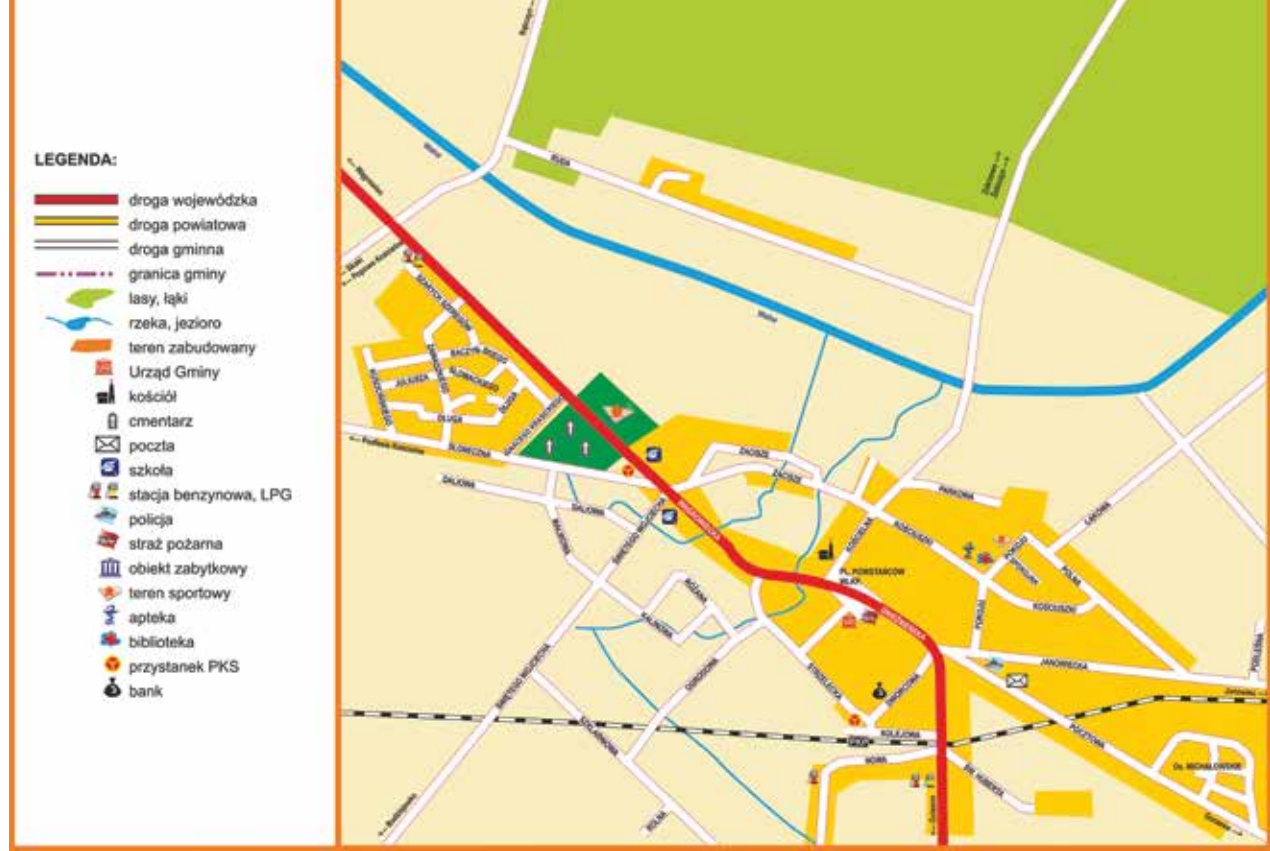
W 1793 r. Mieścisko dostało się pod panowanie pruskie. Liczyło wówczas 228 mieszkańców (w tym 221 katolików), miało 27 domów krytych strzechą i 21 stodół. Stał tu kościół katolicki, był drewniany ratusz, część ulic posiadała bruk, a przez rzekę Wełnę prowadził drewniany most. Do miasta, które podlegało staroście Raczyńskiemu (na stałe rezydował w Rogalinie koło Poznania), należało 13 włók pola (włoka = 30 mórg) i wieś Wiela, o którą w tym czasie toczył się spór z roszcującym sobie do niej prawa starostą. Żyli tu rolnicy i rzemieślnicy, istniała oberża, której gospodarzem był Żyd. Magistrat w 1793 r. składał się z 11 członków, a burmistrzem był Józef Czepański. W ciągu roku odbywało się 6 jarmarków.

W XIX wieku nastąpił dość dynamiczny rozwój Mieściska, o czym świadczy jego rozbudowa i wzrost ludności. W 1811 r. było tu 48 domów i 350 mieszkańców, a w 1885 już 93 domy i 1055 mieszkańców.

Dramatyczne wydarzenia miały miejsce w 1848 r. W Niedzielę Palmową (9 kwietnia) do Mieściska przybył oddział pruskich dragonów, który chciał zająć miasto. Ludność była wtedy zebrana w kościele, na odgłos strzelaniny rzuciła się do ucieczki. Prusacy zaczęli strzelać do tłumu. Zabili sołtysa z Żabicyzna oraz kilka kobiet. Zaczęto dzwonić na alarm. Zbiegli się ludzie i przy pomocy straży obywatelskiej wypędzili dragonów z miasta.

W czasie Powstania Wielkopolskiego w Mieścisku utworzono Straż Ludową, liczącą 80 osób. Komentantem był mistrz stolarski Jan Lemański. Powstańcy stoczyli potyczkę z Niemcami (2 stycznia 1919 r.) pod Strzeszkowem, rekwirowali broń, a także brali udział w walkach o Chodzież.

W 1919 r. miasto znalazło się w granicach odrodzonej Polski. Pierwszym burmistrzem został Stefan Kamieniecki.



▲ Skwery w centrum Miejska są oznaką dbałości o estetykę





▲ *Siłownia na wolnym powietrzu*

W okresie międzywojennym Mieścisko utrwaliło pozycję centralnego ośrodka dla okolicznych miejscowości. Nie zmieniło tego nawet odebranie mu w 1934 roku praw miejskich, gdyż niejako w zamian zostało stolicą dużej gminy zbiorczej, która obejmowała 28 wsi i osad.

Bardzo ciężki dla tutejszych mieszkańców był okres okupacji hitlerowskiej. Represje – aresztowania i wysiedlenia (pierwsze miało miejsce 10 listopada 1939 r.) dotknęły wiele osób. Rozstrzeliwania miały miejsce w Łopienniu, Miłosławicach, Podlesiu Kościelnym i Popowie Kościelnym. 22 stycznia 1940 r. policja aresztowała wielu mieszkańców gminy (znaleźli się oni na liście obrońców Ziemi Gnieźnieńskiej). Wstępne przesłuchania odbywały się w Mieścisku. 8 zostało rozstrzelanych w Gnieźnie i Poznaniu. Dowódca oddziału z Mieściska Stanisław Frydrych został ścięty w obozie koncentracyjnym w Oranienburgu 24.X.1940 r.

Po odzyskaniu niepodległości miejscowe Koło Towarzystwa Przyjaciół Żołnierza doprowadziło do sprowadzenia zwłok obywateli gminy Mieścisko, którzy w 1939 r. stracili życie pod Kłeckiem

i Gnieznie. Szczątki 14 poległych złożone w 7 trumnach (po dwóch w jednej) przywieziono w sobotę przed Niedzielą Palmową na rynek, gdzie w były wystawione w honorowej asyście. Na drugi dzień odbył się manifestacyjny pogrzeb. Trumny złożono we wspólnym grobie na miejscowym cmentarzu. W 1946 r. zbudowano pomnik.

Mieścisko zostało wyzwolone 23 stycznia 1945 r. Pierwszym powojennym wójtem był Tadeusz Kozłowski.

Współczesne Mieścisko jest piękną i wygodną do życia miejscowością, co doceniają tutejsi mieszkańcy. Wiele młodych osób wiąże swoje losy z tą wsią, o czym świadczą rosnące jak grzyby po deszczu nowe domy na obrzeżach.

Mieścisko jest siedzibą władz i wszystkich instytucji ważnych dla życia publicznego i społecznego gminy. Posiada pełną infrastrukturę komunalną. Działają tu liczne placówki handlowe (około 20 sklepów) i usługowe (m.in. bank, 2 stacje paliw, bary, apteka, zakłady fryzjerskie, kilka zakładów mechaniki pojazdów). Nad zdrowiem czuwają lekarze rodzinni, którym udostępniono funkcjonalny ośrodek zdrowia. Nauka odbywa się w coraz nowocześniejszych obiektach Szkoły Podstawowej w Mieścisku. Najmłodszy mieszkańcy bawią się w kolorowym przedszkolu. Życie kulturalne i rozrywkę organizuje Gminna Biblioteka Publiczna, która dysponuje dużym obiektem. W jego sąsiedztwie powstała siłownia na wolnym powietrzu.

Bardzo ożywioną działalność prowadzi miejscowa Ochotnicza Straż Pożarna, która ma tradycje sięgające 1880 r. Obecnie jednostka liczy około 50 członków. Należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Dysponuje nowoczesnym sprzętem – m.in. dwa samochody bojowe, jeden wóz bojowy wyposażony w sprzęt do ratownictwa medycznego. Prezesem OSP



▲ *Mieścisko rozbudowuje się w imponującym tempie, to oczywisty znak, że wiele osób ceni sobie tutaj warunki życia i społeczny klimat*

Mieścisko jest Waldemar Lemański. Natomiast funkcję prezesa Zarządu Oddziału Gminnego OSP w Mieścisku pełni Marek Wojciechowski.

Wyrazem pamięci o historii, także tej pogmatwanej, jest lapidarium, na którym zgromadzono pomniki z cmentarzy ewangelickich z terenu całej gminy. Osoby pragnące poznać dzieje tego terenu powinny koniecznie odwiedzić Regionalne Centrum Tradycji Gminy Mieścisko, w którym zgromadzono wiele ciekawych eksponatów i pamiątek.

Mieścisko ciągle się rozbudowuje. Chętnie osiedlają się tu również ludzie z zewnątrz. Popyt na działki budowlane nie słabnie. W planie zagospodarowania przestrzennego wytyczone zostały działki przy ulicy św. Wojciecha. Tam właśnie, jak również na Osiedlu Młodych, powstają w ostatnich latach ładne domy.

Centrum miejscowości stanowi duży Plac Powstańców Wielkopolskich, z którego rozchodzą się drogi w trzech kierunkach. Przy północnej pierzei stoją ładnie wkomponowane w przestrzeń placu kamieniczki. W jednym narożniku placu wznosi się piękny kościół pw. św. Michała Archanioła. W drugim narożniku, po przekątnej, stoją Urząd Gminy a obok remiza OSP.

Kościół pw. Świętego Michała Archanioła w Mieścisku





Mieścisko, choć ma tak bogatą historię nie posiada zbyt wielu zabytków. Najwspanialszym zabytkiem jest kościół parafialny, pobudowany w latach 1875-76. To trzecia katolicka świątynia w tej miejscowości. Pierwsza powstała na początku XV wieku (akta z 1416 r. wymieniają ją, jako dawno istniejącą). Zbudowana była z drewna, spłonęła w 1769 r. Drugi kościół, który został wybudowany po pożarze, spłonął w 1866 r.

Parafia w Mieścisku została ustanowiona i uposażona z inicjatywy królewskiej. W 1424 r. jej proboszczem był Florian.

Obok kościoła stoją kapliczka z 1845 r. i plebania z 1880 r.

Od kilku lat, systematycznie świątynia jest remontowana. W 2011 r. wykonano kompleksowy remont dachu, a w latach 2015-2016 odrestaurowano wnętrze, w tym ołtarz główny. Dzięki tym pracom kościół staje się coraz piękniejszy.



▲ Kościół św. Wojciecha z 1859 r. ma swój niepowtarzalny urok

Budziejewko

Budziejewko - mała wieś położona w odległości 2 km od Mieściska, swoją sławę zawdzięcza kamieniowi św. Wojciecha, który jest dziś najstarszym, prawnie chronionym zabytkiem przyrody w Wielkopolsce. Pod względem wielkości jest drugim w Wielkopolsce po kamieniu św. Jadwigi koło Gołuchowa.

Kamień św. Wojciecha leży w budziejewskiej dolinie, a na wzgórzu, z którego go zabrano, wznosi się kościółek pod wezwaniem św. Wojciecha, wybudowany w 1858 r. Parafia w Budziejewku (należy do niej również Budziejewo) powstała na mocy dekretu kard. Dałbora w 1925 r. Od początku ma ona wspólnego proboszcza z parafią pw. św. Michała w Mieścisku. Budziejewko zamieszkuje 25 osób. Jest tu 6 gospodarstw rolnych.

Wieś znana była już w 1364 r. Aż do XIX wieku znajdowała się w rękach prywatnych, później miało tu miejsce uwłaszczenie chłopów i powstały gospodarstwa. W okresie międzywojennym było ich 9.

Górka w Budziejewku jest najwyższym punktem trygonometrycznym w gminie.



▲ Dworek „Róża Poraja” i jego otoczenie tworzą jedno z najpiękniejszych miejsc nie tylko w gminie, ale i w powiecie wągrowieckim

Budziejewo

Ta nieduża miejscowość ma ok. 100 mieszkańców. Na jej skraju stoi piękny dwór, otoczony parkiem. W pobliżu znajdują się dwa stawy – mniejszy i większy, który jest zarybiony. Niedaleko stawu zrobiono mini boiska do piłki nożnej i siatkówki.

Pierwsza wzmianka o Budziejewie pochodzi z 1364 roku. Wówczas dobra te należały do rodu Porajów. W 1846 roku stały się własnością Swinarskich, którzy byli tu dziedzicami aż do II wojny światowej. To za ich czasów powstał późnoklasycystyczny dwór. Do majątku należało 431 ha gruntów. Obok folwarku istniała włościańska część wsi. W 1880 r. liczyła ona 10 domów i 102 mieszkańców, podczas gdy folwark miał 8 domów i 131 mieszkańców. W okresie międzywojennym mieszkali tu sami Polacy. Ostatnią dziedziczką majątku w Budziejewie była Anna ze Swinarskich – Daszkiewiczowa.

Po wojnie folwark został odebrany prawowitym właścicielom i na jego bazie utworzono zakład rolny należący do PGR Popowo Kościelne. Hodowano tu owce, krowy i trzodę chlewną. W dworze przez wiele lat mieściły się biura i przedszkole.

Obecnie w dworze mieści się stylowa restauracja Dworek „Róża Poraja”, którą z wielkim smakiem urządziła i prowadzi Bernarda Serwatka. W restauracji odbywają się uroczystości rodzinne, imprezy towarzyskie, a także koncerty. Bardzo barwną i ciekawą imprezą jest organizowane tu corocznie Święto Róży.



▲ Nowa świetlica Nowa świetlica została wyróżniona w ogólnopolskim konkursie "Modernizacja i budowa XXI wieku"



▲ Remiza OSP

Gołaszewo

Jest to średniej wielkości miejscowość, ale urokliwa. W centrum wznosi się kościół ze strzelistą wieżą, a na skraju znajduje się leśniczówka, otoczona szkółką drzew i krzewów.

Pierwsza wzmianka o miejscowości Gołaszino pochodzi z 1387 r. W późniejszych wiekach wieś podzieliła się na części - folwarczną i włościańską. W okresie międzywojennym folwark był już podzielony. Jedną część (składającą się z 179 ha) posiadała Wiktoria Łuszczewska, drugą (120 ha) – Dereziński, trzecią (200 ha) – Nepomucen Sołtysiński z Czeszewa. Istniało tu także ponad 20 gospodarstw chłopskich. Wieś liczyła wówczas około 300 mieszkańców, w zdecydowanej większości (ok. 230) Polaków. Stał tu wiatrak, była torfiarnia, funkcjonowały dwa sklepy kolonialne, pracowało dwóch kowali i dwóch stolarzy, działała straż pożarna.

Murowany kościół został wybudowany w 1853 r. dla gminy ewangelicko-unijnej. W 1945 r. został przekazany do użytku ludności wyznania rzymsko-katolickiego. W 1971 r. utworzono w Gołaszewie parafię pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika, w skład której weszło 7 wsi. W 2003 r. miały miejsce uroczystości jubileuszowe kościoła, na które zaproszono Niemców – przedwojennych mieszkańców wsi. Dla upamiętnienia tego faktu na cmentarzu postawiono obelisk z tablicą, na której umieszczono napis: „Niech to miejsce przenosi w następne pokolenia pamięć o Siostrach i Braciach Wspólnoty



▲ Kościół pw. Św. Stanisława Biskupa Męczennika

Ewangelickiej tu mieszkających. W 150 rocznicę wybudowania przez nich kościoła. Rzymsko-katolicka Parafia Gołaszewo”.

Obecnie wieś ma 220 mieszkańców. Istnieje tu 27 gospodarstw rolnych.

Bardzo aktywna jest Ochotnicza Straż Pożarna, której prezesem jest Przemysław Kancelarczyk, a naczelnikiem Grzegorz Skrętny.

W 2019 r. w Gołaszewie powstała nowa świetlica wiejska. Budynek wybudowany został od podstaw, dlatego spełnia wszelkie wymogi, z pełną dostępnością dla niepełnosprawnych włącznie. Wyposażony jest w dużą salę, funkcjonalną kuchnię oraz toalety. W 2020 r. gołaszewska świetlica została wyróżniona w ogólnopolskim konkursie „Modernizacja i budowa XXI wieku”.

W pobliżu znajduje się boisko sportowe. Tu odbywają się liczne imprezy, m.in. dożynki i zabawy.

Największym pracodawcą w tej miejscowości i najbliższej okolicy jest spółka BOWI Janikowo, która od 1997 r. ma Oddział Gołaszewo. Od sierpnia 2006 r. we wsi, w budynku po dawnej szkole, działa Zakład Aktywności Zawodowej, który powstał jako szósty w Wielkopolsce.

Dokoła wsi rosną piękne i bogate w grzyby lasy, administrowane przez Nadleśnictwo Durowo.



▲ *Figura Matki Bożej z 1950 r.*

Miejscowość liczy około 130 mieszkańców. Pierwsze wzmianki o niej pojawiły się w dokumentach z 1391 r. Istniał tu majątek ziemski, który za wyjątkiem krótkiego okresu, znajdował się zawsze w polskich rękach. W 1912 r. część majątku była rozparcelowana między kolonistów, sprowadzonych przez władze pruskie z Westfalii. W okresie międzywojennym właścicielem folwarku (obejmującego 515 ha ziemi) był Wincenty Michalski, który kupił posiadłość od Niemca Rauchuda. Po wojnie folwark rozparcelowano, a następnie podjęto próbę utworzenia spółdzielni rolnej. Ta długo się nie utrzymała, po niepowodzeniu utworzono zakład PGR.

Wieś składa się jakby z dwóch części. Wspomniany folwark leży po lewej stronie drogi Mieścisko – Gołaszewo, nad rzeką Wełną, na której są śluza i most. Tam też stał kiedyś pałac. Niestety, nie ma po nim już śladu. Zostały ruiny i kilka starych kasztanów oraz lip w miejscu, gdzie był park. Główna część Gorzewa rozciąga się po prawej stronie szosy. Od dawna były tu gospodarstwa chłopskie. Obecnie jest ich 14. Dominuje w nich hodowla trzody chlewnej. W Gorzewie istnieje także tartak.

Wieś pięknieje z roku na rok. Jej ozdobą jest aleja modrzewiowa. Powstają tu domki jednorodzinne.

Gorzewo

44



▲ *Wiata, boisko i plac zabaw dla dzieci*



▲ Kościół pw. św. Kazimierza

Jaroszewo Pierwsze

Historia tej miejscowości zaczyna się na początku XVI wieku od osady Imielinko, która z czasem rozrosła się w wieś, wchodzącą w skład Jaroszewa. Nazwa Imielinko obowiązywała jeszcze w okresie międzywojennym.

W 1580 r. było tu dwóch dziedziców: Goczałkowski i Rynarzewski. Źródła w XIX wieku mówią już o wsi składającej się z części włościańskiej i folwarcznej. W pierwszej stało 5 domów, w drugiej 7 i dwór. Pod koniec wieku Komisja Kolonizacyjna osiedliła tu siedem niemieckich rodzin. Ostatnim właścicielem majątku w Imielinku był Heinrich Graser. W okresie międzywojennym były tu 4 polskie gospodarstwa i 9 niemieckich.

Obecnie Jaroszewo Pierwsze liczy około 110 mieszkańców. Ma typowo rolniczy charakter – istnieją tu 23 gospodarstwa rolne. Wieś posiada świetlicę, która mieści się w budynku dawnej szkoły. Ma też kościół pw. św. Kazimierza, będący filią parafii w Świniarach. Świątynia ta powstała pod koniec XIX wieku. Do 1945 r. służyła ewangelikom, w 1958 r. została przejęta przez kościół rzymsko-katolicki.

Zabytkowy charakter mają też poewangelicki cmentarz oraz dwór.



▲ Kapliczka, a za nią świetlica wiejska

Jaroszewo Drugie

To bardzo mała, rolnicza wieś (istnieje tu 12 gospodarstw rolnych). Miejscowość zamieszkuje ponad 55 osób. Wieś mimo swojego niedużego rozmiaru posiada ulice o pięknych nazwach tj. Dębowa, Klonowa, Leśna i Wierzbowa. Zagrody są rozrzucone wśród pól. Centrum wyznaczają świetlica (urządzona w dawnym punkcie skupu mleka) i krzyż, stojące przy drodze do Płaskowa.

Historia Jaroszewa Drugiego mocno spleta się z dziejami Jaroszewa Pierwszego i sąsiednich Nieświastowic. Osada powstała prawdopodobnie w XV wieku, gdyż wspominają o niej akta ziemskie z 1507 r. Istniał tu majątek ziemski, który często zmieniał właścicieli. Pod koniec XIX wieku część gruntów nabyła Komisja Kolonizacyjna, wówczas powstała wieś o kształcie podobnym do obecnego.

Jaworówko



▲ Dwór w Jaworówku

Jaworówko jest wyjątkowe pod kilkoma względami: należy do trzech parafii (Gołaszewo, Mieścisko i Łopienno), ma tylko 43 mieszkańców i rozciąga się od Gółki aż do Miłosławic, czyli na odcinku prawie 3-kilometrowym.

Jaworówko pojawia się w źródłach z XVI wieku jako osada należąca do Miłosławic. Dopiero pod koniec XIX wieku zaczęło występować jako samodzielna wieś. Istniał tu średniej wielkości (129 ha) majątek z cegielnią, który od 1906 roku aż do końca II wojny światowej należał do niemieckiej rodziny Gohlke. W majątku był dwór i trzy czworaki. W chłopskiej części istniało 13 gospodarstw, w tym tylko jedno polskie. Po wojnie majątek został rozparcelowany, a cegielnia upadła w latach 60. XX wieku. Obecnie istnieje tu 8 gospodarstw rolnych.



▲ W krajobrazie Kłodzina pojawiły się elektrownie wiatrowe



▲ Świetlica i remiza

Kłodzin

O osadzie Kłodzin w parafii Łopienno wspominają źródła z 1387 r. Jej istnienie potwierdza też stare cmentarzysko sprzed ok. 500 lat odkryte niedawno podczas prac ziemnych. Wiadomo natomiast, że już w XVIII wieku była tu średniej wielkości wieś, w której do 1880 r. stała oberża. W XIX wieku były tu dwa folwarki i wolne gospodarstwa chłopskie. Większy należał do rodziny Dziembowskich, która za siedzibę miała stylowy pałac z wieżyczką. Drugi znajdował się w części wsi zwanej Ostrowem. W 1889 r. miała miejsce częściowa kolonizacja majątku Dziembowskich. Na nowych parcelach osadzono Niemców z Nadrenii,

co na kilkadziesiąt lat zmieniło tu stosunki narodowościowe. W okresie międzywojennym w Kłodzinie było 28 gospodarstw niemieckich i 6 polskich, mieszkało tu około 250 osób. Stał tu wiatrak, była młczarnia, szkoła (od 1910 r.), działała straż pożarna. W środku wsi rósł potężny dąb, na którym Niemcy umieścili tablicę z napisem: „My Niemcy mamy być tak silni, jak ten dąb”. W 1937 r. młodzież polska ścięła drzewo i zniszczyła tablicę, za co już na początku wojny spotkały ją srogie represje. W latach 1939–45 z rąk hitlerowców zginęło (m.in. w obozach koncentracyjnych) 10 Polaków. W wolnej Polsce, dla ich upamiętnienia, postawiono we wsi pomnik. Natomiast na miejscu ściętego dębu stanęła kapliczka z figurką Matki Boskiej. Pałac Dziembowskich został rozebrany w 1974 r.

Obecnie Kłodzin ma około 180 mieszkańców. Działają tu 36 gospodarstwa rolne.

We wsi działają Ochotnicza Straż Pożarna i Koło Gospodyń Wiejskich. Organizacje i tutejsi mieszkańcy mają do dyspozycji świetlicę i remizę, które mieszczą się w tym samym obiekcie – dawnej szkole.



▲ Konie rasy zimnokrwistej



▲ Nowa świetlica



▲ Plac zabaw

Miłosławice

Pierwsza wzmianka o osadzie pochodzi z XV wieku. W dokumencie z 1580 r. pojawia się już obecna nazwa. Pod koniec XVIII wieku właścicielem wsi był szambelan Maksymilian Grabowski. W skład majątku wchodziły Miłosławice Olędry i Strzałkowo. Miłosławickie Olędry składały się z sześciu części, a każda miała odrębną nazwę: Bagna, Jaworówko, Gółki, Kłodzinki, Strzeszkowo i Zastawa. Po zaborach władze Pruskie ujęły wszystko w jedną wieś, którą nazwały Libenau.

Osadnictwo olęderskie trwało na tych terenach od XVI do XVIII wieku.

W 1846 r. Miłosławice miały 27 domów i 203 mieszkańców, a Miłosławice Olędry – 22 domy i 223 mieszkańców. Obie wsi razem ze Strzeszkowem należały do Piotra Brodnickiego. Pod koniec XIX wieku dominium przeszło w ręce Gustawa Bielażewskiego, a następnie przejęła je Komisja Kolonizacyjna i rozparcelowała. W okresie międzywojennym istniały tu już tylko gospodarstwa chłopskie. Miłosławice liczyły ponad 400 mieszkańców, z czego połowę stanowili Niemcy.

Strzeszkowo wymienione jest w aktach grodzkich z 1400 r. pod nazwą Strescowo. Zawsze było małą miejscowością. W okresie międzywojennym istniało tu 12 gospodarstw niemieckich i jedno polskie. W tamtym okresie Strzeszkowo, Jaworówko, Bagna, Gółka i Kłodzinek tworzyły wspólne sołectwo. Po wojnie wieś znalazła się w sołectwie Miłosławice.

Obecnie Miłosławice mają 31 numerów i ok. 170 mieszkańców, a Strzeszkowo – 11 numerów i 46 mieszkańców. Gospodarstw rolnych jest tu 29.

Od początku 2020 r. mieszkańcy Miłosławic mogą cieszyć się nową świetlicą wiejską. Została ona wybudowana od podstaw, dlatego spełnia wszelkie wymagania, szczególnie dla osób niepełnosprawnych. We wsi prężnie działa Koło Gospodyń Wiejskich. Organizuje konkursy na najsmaczniejszy wypiek oraz bierze czynny udział w organizacji imprez gminnych.

Mirkowice

Na terenie tego sołectwa archeolodzy dokonali sensacyjnego na skalę europejską odkrycia. W okolicach osady Wybranowo wykopano z ziemi narzędzia krzemienne, jakimi posługiwali się myśliwi z paleolitu, czyli około 12-13 tysięcy lat temu. Łowcy ci pojawili się na terenach Wielkopolski po tym, jak wycofał się z tych obszarów ostatni lodowiec.

Jako osada Mirkowice i należące do jednego sołectwa Mirkowiczki pojawiają się w źródłach już w XIV w. Aż do okresu kolonizacji pruskiej w drugiej połowie XIX w. wsie wchodziły w skład majątku w Stępuchowie. Potem, po parcelacji, były już wsiami chłopskimi. W okresie międzywojennym mieszkało tu łącznie ponad 200 osób, przeważali Niemcy. Była tu szkoła i kościół ewangelicki (wybudowany w 1882 r. a rozebrany w latach 70. XX wieku).

Po wojnie na opuszczonych przez ludność niemiecką gospodarstwach osiedlili się osadnicy ze wschodnich terenów Polski, głównie z województwa łwowskiego. Obecnie sołectwo zamieszkuje ponad 80 osób. Istnieje tu 18 gospodarstw rolnych. Świetlica stoi w Mirkowicach.



▲ Świetlica wiejska



▲ Boisko i plac zabaw



▲ Malowniczy staw w środku wsi został urządzony dzięki funduszom PZU oraz środkom z programu Wielkopolska Odnowa Wsi



▲ Zachowała się dawna folwarczna zabudowa wsi

Nieświastowice



▲ Kapliczka z figurą Matki Bożej

Jest to jedna z nielicznych wsi, która prawie w całości zachowała swój pierwotny charakter i układ. Składa się z dwóch, położonych blisko siebie części. Pierwszą tworzą stare czworaki, usytuowane po obu stronach wąskiej drogi. Druga, położona w pobliżu uroczego stawu, to zabudowania dawnego folwarku, z których zachowały się obiekty gospodarcze, m.in. duża obora. Brakuje tam

niestety pałacu, który stał w parku. Obiekt ten został rozebrany w latach 70. XX w. Na jego miejscu pobudowano blok dla czterech rodzin.

W Nieświastowicach (wymienianych już w źródłach z XVI w.) siedzibę miał ród Nieświastowskich, herbu Lubicz. W XIX wieku powstały czworaki. Mieszkało tu średnio ok. 180 osób. W 1885 r. część włościańska (obecne Huby) obejmowała około 80 ha gruntów i 6 domów, zaś obszar dworski miał ponad 500 ha i 9 domów. Od 1868 r. folwark należał do rodziny Brodnickich. Ostatnią przed II wojną światową dziedziczką była Felicja Brodnicka. Majątek miał wtedy 544 ha, należały do niego: pałac, siedem czworaków, torfiarnia i mała cegielnia. Po wojnie na bazie folwarku utworzono PGR. Obecnie na majątku tym gospodaruje Gospodarstwo Rolne „Nieświastowice”, spółka jawna, które prowadzi chów bydła i produkcję zbożową.

Nieświatowice liczą około 130 mieszkańców. Do wsi należy jeszcze wybudowanie zwane Hubami.



▲ Boisko i nowy plac zabaw



▲ Obora z XIX wieku nadal spełnia swoją funkcję i imponuje wielkością



▲ Świetlica wiejska



▲ Siłownia zewnętrzna i plac zabaw

Podlesie Kościelne

Bardzo ładna wieś z cennymi zabytkami – drewnianym kościołem i pałacem z końca XIX wieku. Robi wrażenie wyjątkowo zadbanej i pięknie pachnie, szczególnie latem, kiedy kwitną krzewy żarowca, posadzone wzdłuż drogi.

Podlesie Kościelne ma długą i bogatą historię. Ludzie osiedlali się w tej okolicy już w bardzo zamierzchłych czasach, o czym świadczą wykopaliska archeologiczne, podczas których znaleziono kilka grobów skrzynkowych kultury (z glinianymi popielnicami) z młodszej epoki brązu.

Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1367 r. Należała ona wtedy do Jana Pięty z rodu Nowinów ze Skoków. W XVI i XVII w. wieś należała do Rydzyńskich, następnie wchodziła w skład dóbr Serechyńskich z Popowa Kościelnego. Potem jej właściciele zmieniali się dość często. Folwark obejmował około 400 ha gruntów, a w obszarze dworskim mieszkało średnio 140 osób. Na części majątku, zwanej Hubami i Podleskimi w XIX wieku powstało siedem wolnych gospodarstw. Ostatnim przed II wojną światową dziedzicem był Stanisław Brzeziński.

Na początku wojny, 8 września 1939 r. w Podlesiu Kościelnym żołnierze Wehrmachtu rozstrzelali ośmiu Polaków, mieszkańców Rogoźna. Po wyzwoleniu, na tym miejscu postawiono pamiątkowy obelisk.

Po wojnie na bazie folwarku powstało PGR, które obejmowało również Budziejewo, łącznie około 750 ha gruntów. Dla jego pracowników, sprowadzonych z zewnątrz, wybudowano 12-rodzinny blok. Obecnie na majątku gospodaruje zakład rolny. We wsi są jeszcze cztery gospodarstwa – tzw. proboszczówka i trzy na Hubach.

Podlesie Kościelne liczy około 170 mieszkańców. Ozdobą wsi są staw i park położony przy pałacu. Szczególną troską tutejsi mieszkańcy otaczają zabytkową świątynię, przy której społecznie wykonują wiele prac.



Kościół pw. Świętej Anny w Podlesiu Kościelnym

Parafia została erygowana w XIV wieku. Kościół parafialny pobudował w 1380 r. właściciel Podlesia i okolicznych dóbr – Janusz. Pierwsza drewniana świątynia uległa zniszczeniu na początku XVIII w. Na jej miejscu w latach 1712–1727 z fundacji stolnika poznańskiego Jana Rydzyńskiego postawiono nową świątynię, drewnianą, krytą gontami, zwieńczoną baniastym hełmem blaszanym z iglicą. Ta przetrwała do dzisiejszych czasów. Jest jednym z najcenniejszych zabytków w powiecie wągrowieckim. W jej wnętrzu znajdują się: ołtarz główny i dwa boczne z XVII i XVIII wieku oraz rzeźby (Chrystusa Frasobliwego, św. Jan Nepomucena, św. Anny) z XVI–XVIII w. Drewniana dzwonnica jest zwieńczona daszkiem dwuspadowym, a dzwon pochodzi z 1750 r.

W 1512 r. do parafii należały Podlesie Kościelne, Zbietka i Szarp (Sarbia). W 1947 r. parafia przejęła poewangelicki kościół w Sarbii. Wtedy też ksiądz proboszcz przeprowadził się do tamtejszej pastorówki.

Piastowice



▲ Pamiątkowa tablica przy rodzinnym domu odkrywcy Biskupina

Chociaż do tego sołectwa należą dwie wsie – Piastowice i Gółka, to i tak jest ono najmniejsze w gminie, gdyż liczy tylko 24 mieszkańców. W Piastowicach jest pięć zagród, w Gółce cztery. Obie te osady powstały mniej więcej w tym samym czasie na skraju puszczy Gole, prawdopodobnie w XVII w. Od początku tworzyły je zagrody położone na wybudowaniach. W okresie międzywojennym wsie były większe niż obecnie, gdyż liczyły około 70 mieszkańców i stało tu kilkanaście zagród. W Piastowicach, w domu pod nr 3 urodził się w 1911 r. Walenty Szwajcer, odkrywca słynnego Biskupina. Przy jego rodzinnym domu stoi tablica pamiątkowa.

Pląskowo

Jest to mała, licząca niepełna 90 mieszkańców i 17 domów wieś, położona na południowym krańcu gminy. Wyróżnia się tym, że prawie pod każdym numerem jest tu gospodarstwo rolne. Pierwsze wzmianki o Pląskowie pochodzą z 1311 r. Przez kilka wieków było ono siedzibą Pląskowskich, herbu Oksza. W 1885 r. Pląskowo miało 147 mieszkańców i 17 domów, a Pląskówko 46 mieszkańców i 6 domów. W okresie międzywojennym sołectwo było znacznie większe niż obecnie - Pląskowo zamieszkiwało 150 osób (18 gospodarstw rolnych), a Pląskówko 48 (5 gospodarstw rolnych). Zdecydowanie dominowała ludność polska. Pod koniec lat 30. XX wieku Pląskówko zostało włączone do Pląskowa i odtąd była już jedna wieś. W Pląskowie istnieją 22 gospodarstwa rolne, wszystkie od pokoleń w rękach tych samych rodzin.



▲ Pląskowo silnym rolnictwem stoi



▲ *Zabudowa wsi*



▲ *Światlica w centrum wsi*

Podlesie Wysockie

Miejscowość z lotu ptaka ma wygląd litery „H”, gdyż zabudowania ciągną się wzdłuż dwóch równoległych dróg przeciętych jedną krótszą. Ma ok. 160 mieszkańców.

Jest to typowo rolnicza wieś. Istnieje tu 41 gospodarstw, w tym wiele bardzo dobrych, prowadzących na wysokim poziomie hodowlę trzody chlewnej i bydła.

Działa tu Koło Gospodyń Wiejskich i Kółko Rolnicze. W centrum wsi stoi świetlica z salą na 60 osób, zapleczem kuchennym i magazynem.

Dzieje tej miejscowości są długie i ciekawe. Pierwsza wzmianka pochodzi z 1399 roku. Wymieniony jest niejaki Jasko (Jaszko) prawdopodobnie o nazwisku Pięta, który dał początek osadzie Piecino koło Podlesza. W dokumentach z 1418 r. jest z kolei wymieniony Mikołaj z Podlescha, który dziedziczył także w Sarbii. W późniejszych wiekach wielokrotnie dochodziło do sporów o ziemię między Sarbią a Podlesiem Wysokim. W okresie międzywojennym były tu (po połowie) gospodarstwa polskie i niemieckie. W okresie okupacji na terenie Podlesia Wysockiego, Popowa Kościelnego, Sarbii i Łosieńca działał oddział Armii Krajowej. Po wojnie na opuszczone przez Niemców gospodarstwa przybyli osadnicy ze wschodnich terenów Polski.



▲ *Nowe domy, nowe uliczki – to najlepiej świadczy o tym, że miejscowość cały czas się rozwija*

Popowo Kościelne

Popowo Kościelne to druga pod względem wielkości miejscowość w gminie i od wieków ważny ośrodek dla otaczających je łańcuszkiem miejscowości. Tu wybudowano pierwszy kościół na tych terenach, tu w późniejszych wiekach był duży majątek, a następnie PPGR, tu – we współczesnych już czasach – istnieje, drugie po Mieścisku, centrum gospodarcze gminy. Miejscowość ta ma również ogromne znaczenie dla historii i tradycji gminy, gdyż znajdują się tu bardzo ważne zabytki dla całego regionu.

Popowo Kościelne jest jedną z najstarszych wsi w gminie. Według najstarszych wzmianek pierwszy kościół stanął tu już na przełomie XI/XII wieku. Parafia pw. Zwiastowania NMP mogła powstać w tym samym okresie, co oznacza, że wieś istniała już wcześniej. W źródłach z 1391 r. wymieniony jest proboszcz parafii – ksiądz Stanisław.

Popowo Kościelne na początku XIV wieku było w rękach rodu Opalów, następnie przez dwa wieki Popowskich. Na początku XVII wieku właścicielem wsi był Jan Smuszewski, a po nim nastąpił Stanisław Zagórski. Pod koniec XVIII wieku właścicielem lub dzierżawcą majątku był kanonik gnieźnieński Dorpowski. Od 1900 r. aż do końca II wojny światowej popowska majątność, która obejmowała około 520 ha, znajdowała się w rękach niemieckiej rodziny Gersdorffów. Był to nowoczesny i dobrze prosperujący folwark, prowadzono w nim m.in. hodowlę koni.

Po wojnie majątek przejął Skarb Państwa. Przez wiele lat Popowo Kościelne było siedzibą dużego Przedsiębiorstwa PGR, które gospodarowało na ponad 8200 ha. Na dawnym folwarku powstał zakład rolny z fermą bydła. Obecnie majątkiem tym zarządza spółka Gospodarstwo Rolne Nieświastowice.

XIX-wieczny pałac – kiedyś siedzibę dziedziców, potem dyrekcji PPGR, kupiła osoba prywatna.

Popowo Kościelne od początku rozwijało się w kilku kierunkach. Obok majątku już w XVII wieku istniały wolne gospodarstwa chłopskie. Od XIX wieku część włościńska obszarowo i pod względem

ludności nie ustępowała obszarowi dworskiemu. W 1921 r. w obu częściach mieszkało po około 260 osób, w tym w zdecydowanej większości Polacy.

Obecnie Popowo Kościelne liczy około 670 mieszkańców. Istnieje tu 48 gospodarstw rolnych. Do wspólnego sołectwa należy też wieś Wymysłowo (ok. 15 mieszkańców), która powstała prawdopodobnie w XIX wieku.

Popowo Kościelne cały czas rozwija się, powstają tu nowe domy. O jego gospodarczym obliczu decyduje kilkanaście firm. Wieś, dzięki staraniom gminy, posiada dobrą infrastrukturę.

Piękną wizytówką wsi jest Szkoła Podstawowa „Milenium” im. Jana Pawła II i Przedszkole Milenium „Mali Odkrywcy”, do których uczęszczają dzieci z kilku miejscowości. Obiekt w 2000 r. poddano gruntownej modernizacji, a w kolejnych latach wprowadzano dalsze udoskonalenia. Obecnie jest funkcjonalny i cieszy oko wyglądem.

Ważną dla życia tutejszej społeczności placówką jest świetlica wiejska, która organizuje ciekawe imprezy. W Popowie Kościelnym ma swoją regionalną siedzibę i strzelnicę Bractwo Kurkowe.

Popowo Kościelne posiada miejscowy plan zagospodarowania. W rejonie dróg powiatowych są tereny pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, działki budowlane sprzedają gmina i osoby prywatne.



▲ Świetlica wiejska



▲ W przedszkolu „Mali Odkrywcy”



▲ Strzelnica Bractwa Kurkowego



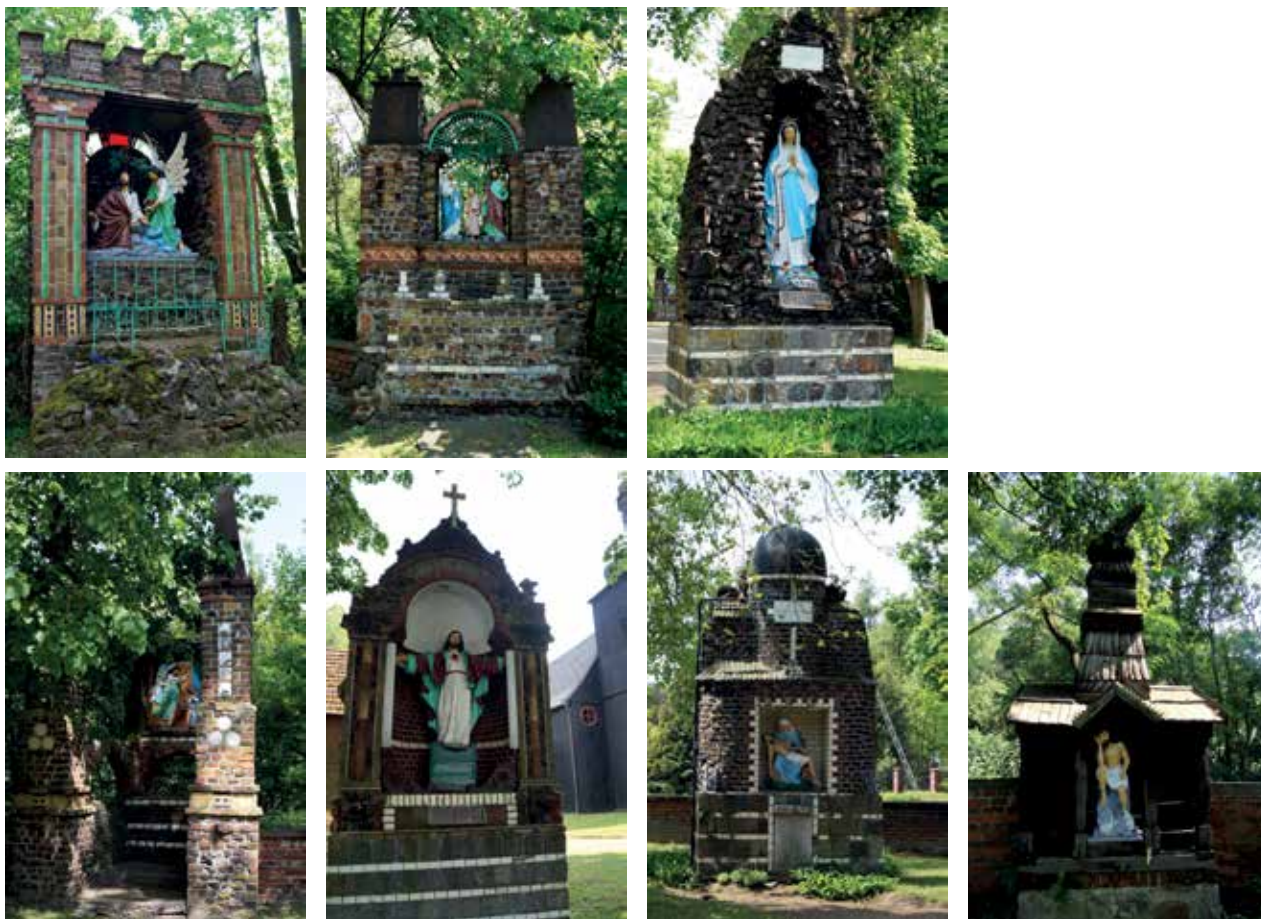
▲ Remiza OSP Popowo Kościelne



Kościół pw. Zwiastowania NMP w Popowie Kościelnym

Drewniany kościół w Popowie Kościelnym, który służy po dziś dzień i jest wspaniałym zabytkiem, został pobudowany na miejscu starej świątyni w 1629 r. Jego fundatorem był dziedzic Stanisław Zagórski. W roku 1720 dobudowano 2 kaplice boczne.

Około 1730 roku świątynia została przebudowana przez miejscowego proboszcza ks. Stanisława Łebkowskiego. W tym też roku kościół został konsekrowany przez ks. bp Franciszka Kraszkwowskiego. W 1863 r. kościół odnowiono i pokryto łupkiem, w 1913 r. przeprowadzono restaurację wieży, a w 1926 r. wokół świątyni ustawiono szereg kapliczek z figurami. W okresie międzywojennym powstała też loża, w której zasiadali co



znaczniejsi mieszkańcy wsi. W latach 1988-89 pokryto dach i wieżę kościoła blachą miedzianą. Na szczególną uwagę zasługuje zabytkowe wyposażenie kościoła: ołtarz główny (poł. XVII w.), obraz Maryi Królowej z Dzieciątkiem (poł. XVII w.), monstrancja barokowa (1761 r.), kielich barokowy (1709 r.) oraz portrety trumienne na blasze z kartuszami herbowymi (m. in. Stanisława Zagórskiego). Obok kościoła rosną stare lipy, w tym podwójna o obwodzie pnia ok. 460 cm.

Wokół kościoła stoją piękne kapliczki, pobudowane w 1926 roku.

Parafia w Popowie Kościelnym liczy obecnie blisko 1700 wiernych, którzy zamieszkują w sześciu okolicznych wsiach, co czyni ją bardzo rozległą, niektórzy wierni mają do kościoła ponad piętnaście kilometrów.

Sarbia

Sarbia to ładna wieś, szczególnie w porze kwitnienia, kiedy mieni się kolorami kwiatów, których tu wyjątkowo dużo. Leży tuż przy południowej granicy Pałuk.

Pierwsza wzmianka o tej miejscowości, nazywanej wówczas Sarp, pochodzi z dokumentu „Liber Beneficiorum” ks. abp. Jana Łaskiego z 1512 r.

W Sarbii istniał duży majątek ziemski, którego właścicielami byli kolejno: Grzymułtowski (XVII w.) i Podolscy (XVIII w.). U schyłku XVIII wieku dziedzicem był tu Stanisław Brodziński, a po nim Leon Koszutski. Od 1845 r. majątek należał do Niemca Knolla. W Sarbii, składającej się z dwóch części – folwarcznej i włościańskiej, zwanej Podlaskami Wysokimi (w 1930 r. zostały włączone do Sarbii) było wówczas ponad 250 mieszkańców i 33 domy. Pod koniec XIX wieku Komisja Kolonizacyjna rozparcelowała majątek i osadziła tam niemieckich kolonistów - ewangelików.

To dla nich, w latach 1903–1905 zbudowano kościół. Budowniczym był Naumann, który zmarł w 1904 r. W zapiskach z tamtego okresu można wyczytać znamienne zdanie: „robili to rozmaici ludzie”. Po wyzwoleniu w 1945 roku ludność niemiecka została wysiedlona, a świątynia 10 sierpnia 1947 r. została wyświęcona na katolicką pw. Matki Boskiej Bolesnej. Opiekę nad nią objął proboszcz parafii w Podlesiu Kościelnym ks. Antoni Musiał. On też przeniósł siedzibę parafii do byłej pastorówki w Sarbii.

3 września 2005 r. odbyły się obchody 100-lecia kościoła. Centralnym punktem jubileuszu było nabożeństwo ekumeniczne z udziałem Polaków, Niemców i Holendrów – katolików i ewangelików. Arcybiskup Henryk Muszyński poświęcił pamiątkową tablicę oraz krzyże na cmentarzu poewangelickim.

W okresie międzywojennym w Sarbii mieszkało ponad 480 osób, po połowie Polacy i Niemcy.

Obecnie wieś liczy 300 mieszkańców. Istnieje tu 56 gospodarstw rolnych. Rolnicy gospodarują na dobrych glebach.



▲ Kościół pw. Matki Bożej Bolesnej

60



▲ Remiza OSP



▲ Świetlica wiejska

Sarbia posiada świetlicę wiejską, w której mieści się sala na 150 osób z dobrze wyposażonym zapleczem kuchennym. Tu odbywają się największe w całej okolicy wesela.

We wsi działa zespół folklorystyczny „Sarbianie”, do którego należy kilkanaście osób, a prowadzącym jest sołtys Marian Witucki.

Wiele dobrego można powiedzieć o tu-tejszej Ochotniczej Straży Pożarnej, do której należą druhowie z Sarbii i Podlesia Kościelnego. W jej strukturach działają drużyny młodzieżowe dziewcząt i chłopców. OSP posiada remizę wybudowaną w 1992 roku, a na wyposażeniu ma dwa wozy bojowe. Tradycje straży ogniowej sięgają 1900 r. Do współczesnych czasów zachował się m.in. zabytkowy wóz bojowy z sikawką z 1902 roku, który niedawno został odrestaurowany.



▲ Siłownia zewnętrzna i plac zabaw



▲ Estetyczny przystanek autobusowy



▲ Droga przez wieś



▲ Nowe boiska i plac zabaw w Wieli

Wiela

62

Miejscowość położona w odległości 2 km od Mieściska i zawsze mocno z nim związana. Pierwsza wzmianka o niej znajduje się w aktach konsystorskich z 1445 roku, a dotyczy sporu o dziesięcinę. Wieś była królewsczyzną, składających się z samych ról kmiecych. Z dawnych dokumentów wynika, że w 1620 roku istniało tu tylko kilka gospodarstw. Tak było prawdopodobnie przez dłuższy czas. Dopiero od XIX wieku Wiela zaczęła się rozrastać – w 1846 r. miała 115 mieszkańców, w 1864 r. – 151, a 1921 już ponad 200. W okresie międzywojennym mieszkało tu sporo Niemców. W pierwszych latach powojennych istniały tu aż 33 gospodarstwa.

Obecnie wieś ma 189 mieszkańców. Gospodarstw jest 14.

Wiela jest dość rozległą miejscowością. Centrum stanowią zabudowania usytuowane po obu stronach drogi z Mieściska do Gołaszewa. Tam też stoi świetlica z salą (posiada zaplecze kuchenne), wynajmowaną na różne uroczystości rodzinne.



▲ Dwór, w którym dawniej mieszkał zarządca folwarku

Zakrzewo

Do sołectwa należą dwie miejscowości Zakrzewo i Wybranówko, które różnią się dość wyraźnie – pierwsza to typowa wieś folwarczna o zwartej zabudowie, druga – chłopska, rozproszona.

Dłuższą historię ma Zakrzewo. Już na początku XV w. był tu folwark, który wchodził w skład majątku w Żabicy. W drugiej połowie XIX wieku folwark w Zakrzewie (539 ha ziemi), przeszedł w ręce rodu Janta-Pończyńskich z siedzibą w Redgoszczy. We wsi była gorzelnia, duże budynki gospodarcze, sześcioraki i dwór, w którym mieszkał zarządca. W okresie międzywojennym folwark zamieszkiwało ponad 200 osób, sami Polacy. Po II wojnie światowej na bazie folwarku utworzona została spółdzielnia rolnicza, która przetrwała trzy lata. Potem powstał tu zakład rolny PGR. W latach 70. dla jego pracowników wybudowano blok mieszkalny. Od 1995 roku majątek dzierżawi spółka „Agrojaro”, która ma siedzibę w Żabicy. W zakrzewskich oborach hodowane jest bydło.

Niedaleko Wybranówka znajduje się leśniczówka Tumidaj.

Zakrzewo liczy obecnie około 90 mieszkańców, a Wybranówko 25.

Zabytkiem jest dwór w Zakrzewie, w którym znajdują się mieszkania.

Zbietka



▲ *Figura Matki Bożej*

Wieś liczy ponad 250 mieszkańców. Zajmuje dość rozległy teren, gdyż jej zabudowa ma luźny charakter. Za centrum uważa się zabudowania położone w pobliżu dawnego dworu. W tej części jest sklep, stoi świetlica wiejska z salą posiadającą zaplecze kuchenne, obok znajduje się ładny plac zabaw dla dzieci. Kilka lat temu cały ten obiekt „przeszedł” modernizację, dzięki czemu stał się bardziej funkcjonalny, a ponadto prezentuje się okazale.

Najstarsza wzmianka o tej miejscowości pochodzi z 1380 r. W późniejszych czasach we wsi wykształciły się dwie części – folwarczna i włościańska. Pod koniec XIX wieku do dworu należało 378 ha ziemi, pałac i siedem domów zamieszkałych przez 133 mieszkańców. Obszar chłopski liczył 130 ha, a było w nim 12 domów.

Od 1903 r. do II wojny światowej majątek należał do Kazimierza Grabowskiego. Dziedzic mieszkał w murowanym dworze, postawionym w 1884 r. przez poprzedniego właściciela. W okresie międzywojennym w Zbietce mieszkało średnio prawie 300 osób. Folwark należał do najnowocześniejszych w okolicy. Szczycił się zarejestrowaną hodowlą trzody chlewnej rasy „Cornwall”.

Budynki były zelektryfikowane. Kazimierz Grabowski był polskim patriotą i aktywnym działaczem Kółek Rolniczych, walczących o podniesienie wiedzy rolników. W okresie Powstania Wielkopolskiego



◀ *Pałac świadczy o tym, że w dawnych czasach Zbietka była znaczącą miejscowością*



▲ Świetlica wiejska w Zbietce

był przewodniczącym Powiatowej Rady Ludowej. W 1932 r. rozparcelował część swojego majątku i utworzył na nim 20 gospodarstw.

W 1946 r. folwark został przejęty przez Skarb Państwa. Początkowo ziemię i budynki użytkowali byli pracownicy majątku. Na początku lat 50 powstała Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna, potem gospodarowało tu Kółko Rolnicze, a od 1979 r. ponownie spółdzielnia, która przez całą dekadę działała z dużym rozmachem. Niestety, z początkiem lat 90. XX wieku rozpoczął się kryzys i stopniowy upadek spółdzielni, która rozwiązała się w 2005 r. Obecnie część jej budynków zajmuje Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Benedykta Piaseckiego, które wykonuje naprawy blacharskie i lakiernicze różnych pojazdów.

W Zbietce jest 50 gospodarstw rolnych.

O dawnych dziejach przypomina stojący w parku pałac (obecnie własność prywatna), który wymaga solidnego remontu.



▲ Kościół Żabiczynie

Żabiczyn

66

Żabiczyn w 2016 roku obchodził 800-lecie. Jest to najstarsza miejscowość w gminie. Pierwsza wzmianka o niej pochodzi z 1216 r. Wspomniany w niej jest niejaki Świętosław, który rozporządzając swoim majątkiem, polecił sprzedać Żabiczyn, a część dochodu przeznaczyć na spłatę wierzycieli, zaś resztę przekazać dla Ziemi Świętej i Rzymu.

Lata świetności nadeszły dla Żabiczyna w połowie XIX wieku, kiedy tutejszy folwark kupił Stanisław Edward Janta-Pończyński, herbu Bończa, ze znaczącego rodu, który miał siedzibę w Redgoszczy. W 1879 r. posiadłość tę objął Roman Stanisław Janta-Pończyński - poseł do parlamentu niemieckiego, sekretarz Koła Polskiego, prezes komitetu wyborczego na powiat wągrowiecki, wicepatron Kółek



▲ Przed figurą Matki Bożej z dzieciątkiem ustawiono „jubileuszowy” murek



▲ *Remiza i świetlica wiejska*

Rolniczych, członek Koła Naukowego Poznańskiego i Toruńskiego. Majątek ten był stale wydzierżawiany. Obszar dworski wynosił ponad 600 ha. Większe kompleksy pól miały swoje nazwy: Staw, Graniczki, Wyręba, Lasek Suchy, Jezioro. Drogę z Żabiczyna, która w lesie rozchodziła się do Mirkowic, Mirkowiczek i Zakrzewa nazywano „Przybyłówką”.

Folwark znakomicie prosperował aż do czasu II wojny światowej. Dziedzice unowocześniali gospodarstwo, wprowadzali nowinki techniczne, postępowe metody upraw i hodowli. Dbali też o wieś. Wizytówką majątku był piękny pałac, który powstał w latach 1873–1879 (najpierw powstała część środkowa, do której potem dobudowano skrzydła). W jego otoczeniu urządzono duży park.

Do 1939 r. w Żabiczynie mieszkali sami Polacy. W czasie okupacji folwark dostał się w niemieckie ręce. Podobnie stało się z czterema gospodarstwami, z których wysiedlono prawowitych właścicieli. Po wyzwoleniu Janty-Połczyńscy powrócili na swoje włości, ale władza ludowa nie pozwoliła im już na nich osiąść.

Janta-Połczyńscy wybudowali też w Żabiczynie kaplicę. Pierwsza i jedyna msza św. przed okupacją odbyła się w niej 1 września 1939 r. W okresie wojny kaplica była nieczynna. Uruchomiono ją po wojnie. W 1957 r. została utworzona parafia pw. św. Andrzeja Boboli. Pierwszym proboszczem został ks. Edward Grzonek. W latach 1978–1979 kaplicę rozbudowano na kościół. W ostatnich latach świątynia przeszła kapitalny remont.

Żabiczyn jest jedną z większych miejscowości w gminie. Mieszka tu ok. 310 osób. Wieś składa się z dwóch części. Pierwszą tworzą pałac, popegeerowskie bloki (trzy 12-rodzinne i trzy 8-rodzinne) oraz domy skupione przy drodze na Zakrzewo. Druga część, nazywana Hubami, to osiem gospodarstw powstałych w XIX wieku w wyniku częściowej parcelacji majątku. Są to rodzinne gospodarstwa od kilku pokoleń. Na dawnym folwarku gospodaruje spółka „Agrojaro”.

We wsi są: boisko sportowe, świetlica, dwa sklepy. Działa tu Ochotnicza Straż Pożarna, która posiada remizę i wóz bojowy.



▲ *Zabytkowy pałac*



▲ *Widok na budynki gospodarcze dawnego folwarku*



Mieścisko commune



The history of the land is very rich. Over one thousand archaeological stands from various epochs were discovered here. The oldest traces of human presence (vicinity of Mieścisko and Popowo Kościelne, Mirkowiczki – village of reindeer hunters) are remnants of camping sites of Mesolithic peoples from approx. 12,000 years ago. The first mentions about a number of places within the borders of the district started to appear in various 14th century sources. The oldest documented place is the village of Żabiczyn, mentioned in 1216.

The area of the commune features numerous monuments. Among the most precious are churches in Popowo Kościelne, Podlesie Kościelne, Mieścisko, Budziejewko, Sarbia and Gołaszewo, as well as manor houses and palaces – in Budziejewo, Podlesie Kościelne, Żabiczyn, Jaroszewo Drugie, and a chapel of Janta-Pończyński in Żabiczyn.

The stone of St. Adalbert in Budziejewko is an exceptional object and a major tourist attraction. Its size is impressive: it is 20.5 m in circumference, 7.5 m long, 4.7 m wide, 1.3 m high above the ground and 2.7 m deep below the ground. Allegedly, the stone is imperceptibly sinking into the ground; the legend has it that when it is completely hidden and there is no memory of it, the end of the world will take place. The stone (red granite) has stirred immense interest for ages. As a result of people's demand in 1840 it was entered into the land and mortgage register in the District Court in Wągrowiec as an object, which will always enjoy protection. This entry protects the stone from being used for construction purposes. Today, the stone of St. Adalbert is the oldest legally protected natural monument in Wielkopolska. With respect to its size, it occupies the second place, after the stone of St. Jadwiga near Gołuchów.

The highest standard is offered by restaurant Dworek "Róża Poraja" in Budziejewo.

Economy in this area has relied on agriculture for a long time. Until 1939 r., several estate areas existed here, the largest of them being Żabiczyn (608 hectares), Nieświatowice (554 hectares), Gorzewo (515 hectares), Popowo Kościelne (500 hectares), Zbietka (425 hectares), and Podlesie Kościelne (416 hectares). After nationalization in 1945, they became a part of state-owned farm whose surface area amounted to 8277 hectares.

After the demise of state-owned farms, the property and land found private owners or leaseholders. Currently, there are

The Mieścisko commune is located in the Wielkopolska Voivodship, in the Wągrowiec district. It occupies an area of 135.6 square kilometers and is divided into twenty-two sołectwo (the smallest administrative unit in Poland). It is inhabited by approx. 6,150 people and spreads over the north-eastern section of the Gniezno Lakeland; the river Wełna runs across it.

507 farmsteads in the commune. The average size of a farmstead is 20,5 hectares, which is larger than the Voivodship average.

From the beginning of 1990's, other sectors of economy have been dynamically developing in the commune. Approx. 330 economic entities operate here.

Among leading companies are: Serpol-Cosmetics, De Heus, PHU "Przemko", BOWI in Mieścisko, Farmstead Nieświastowice, Farmstead "Agrojaro" in Żabiczyn.

One of the commune's priorities is living conditions of its inhabitants and protection of natural environment. Every year, the commune allocates a substantial part of its budget for this purpose and also obtains funds from other sources. The efforts of authorities are quite effective, and therefore the existing infrastructure is systematically modernized and extended. The commune has no problems with water, due to the fact that all the farmsteads are connected to the water distribution network. More than half of farmsteads in the commune make use of sewage network. The condition of roads is constantly improving. The programme "Renovation of villages and maintenance and protection of cultural heritage" which relies on improvement of infrastructure and image of individual towns and villages was initiated by the commune authorities and is financed by the EU. Thanks to this project, Sarbia, Żabiczyn, Mieścisko and Popowo Kościelne underwent significant changes.

In August 2006, the Center for Professional Activity was opened in Gołaszewo; this is the sixth center of this type in the Voivodship. It employs thirty seriously handicapped persons and eleven people working as rehabilitation personnel.

The network of educational facilities comprises two primary schools – in Mieścisko and Popowo Kościelne, a junior high school in Mieścisko and a kindergarten in Mieścisko.

An important place for the local community is the Communal Public Library in Mieścisko. There are five Rural Community Centers in the area and Mieścisko has a performance hall with 200 seats.

The Voluntary Fire Brigade plays a significant role, whose units are stationed in six villages. The Voluntary Fire Brigade in Mieścisko operates within the framework of the national rescue and firefighting system. The local rifle club (Kurkowe Bractwo Strzeleckie) is 130 years' old and has its own shooting range in Popowo Kościelne.

In the commune area there are five parishes and eight Catholic churches. Parish seats are located in Gołaszewo, Mieścisko, Popowo Kościelne, Podlesie Kościelne and Żabiczyn.

The commune is renowned for organization of interesting events. The Michałowski Fair, or-



ganized since 1978, has the longest tradition. It is a cultural and trade event of regional coverage. It combines the present times (trade fair) with the historic past (market).

The commune of Mieścisko has been cooperating with Maartensdijk in the Netherlands since 1990 (De Bilt since 2000), German Scharnebeck in the Lüneburg province (1995) and the French commune of Retiers (1993).



Die Gemeinde Mieścisko



Die Gemeinde Mieścisko liegt in der Wojewodschaft Großpolen, Wągrowiecki-Kreis. Ihre Fläche beträgt 135,6 km² und sie ist in 22 Schultheiß-Bezirke geteilt. Die Gemeinde zählt ca. 6150 Einwohner. Sie liegt im nordöstlichen Teil der Gnieźnieńskie- Seenplatte und durch ihr Gebiet fließt der Fluss Wełna.

Die Geschichte dieser Gebiete ist sehr reich. Es wurden hier ca. tausend archäologische Stellen aus verschiedenen Epochen entdeckt. Die ältesten Spuren der Anwesenheit des Menschen in dieser Region (die Umgebung von Mieścisko und Popowo Kościelne, Mirkowiczki – ein Dorf der Renttierjäger) sind Überreste von Siedlungen der Bevölkerung aus der Mittelsteinzeit, die über 12000 Jahre alt ind. Die ersten Erwähnungen über viele Ortschaften, die heute zu der Gemeinde gehören, tauchten in verschiedenen Quellen aus dem 14. Jahrhundert auf. Am frühesten wurde das Dorf Żabiczyn dokumentiert, das bereits 1216 genannt wurde.

Auf dem Gebiet der Gemeinde befinden sich viele Sehenswürdigkeiten. Zu den wertvollsten gehören die Kirchen in Popowo Kościelne, Podlesie Kościelne, Mieścisko, Budziejewko, Sarbia und Gołaszewo, sowie Höfe und Paläste in Budziejewo, Podlesie Kościelne und Żabiczyn, Popowo Kościelne, Jaroszewo Drugie und die Kapelle von Janta Połczyński in Żabiczyn.

Ein besonderes Objekt und eine große Touristenattraktion ist der Stein des hl. Wojciech in Budziejewko . Er hat eine imposante Größe – einen Umfang von 20,5 m, eine Länge von 7,5 m, eine Breite von 4,7 m, eine Höhe über dem Erdboden von 1,3 m und eine Tiefe in der Erde von 2,7 m. Angeblich versinkt der Stein auf eine unsichtbare Weise im Erdboden und eine Legende besagt, wenn er ganz unter der Erde verschwunden ist und in Vergessenheit geraten ist, kommt das Weltende. Der Stein (roter Granit) erweckt seit Jahrhunderten großes Interesse. Auf Wunsch der Bevölkerung wurde er 1840 in das Grundbuch beim Kreisgericht in Wągrowiec als Schutzobjekt für ewige Zeiten eingetragen. Diese Eintragung schützt den Stein vor Verwendung für Bauzwecke. Der Stein des hl. Wojciech ist heute das älteste rechtlich geschützte Naturdenkmal in Großpolen. Was die Größe anbetrifft, ist er nach dem Stein der hl. Hedwig bei Gołuchów der zweitgrößte Stein.

Der höchste Standard bieten Restaurant Dworek „Róża Poraja“ in Budziejewo.

Lange Zeit stützte sich die Wirtschaft dieser Region auf die Landwirtschaft. Bis zum II. Weltkrieg existierten hier mehr als zehn Hofgebiete, von denen Żabiczyn (608 ha), Nieświastowice (544 ha), Gorzewo (515 ha), Popowo Kościelne (500 ha), Zbietka (425 ha), Podlesie Kościelne (416 ha) am größten sind. Nach der Nationalisierung 1945 wurden sie ein Teil der Staatlichen Landwirtschaftlichen Betriebe (PGR) in Popowo Kościelne mit einer Fläche von 8277 ha.

Nach dem Fall der Staatlichen Landwirtschaftlichen Betriebe sind ihr Vermögen und Land als Pacht oder Eigentum in private Hände übergegangen. Zur Zeit funktionieren in der Gemeinde 507 landwirtschaftliche Betriebe. Die Durchschnittsgröße eines Betriebes beträgt knappe 20,5 ha und ist damit höher als die Durchschnittsgröße in der Wojewodschaft.

Seit Anfang der 90er Jahre des vergangenen Jahrhunderts entwickeln sich auf dem Gebiet der Gemeinde sehr dynamisch andere Branchen der Wirtschaft. Ca. 330 Wirtschaftssubjekte sind hier tätig. Zu den führenden Unternehmen zählen: Serpol-Cosmetics, De Heus, PHU „Przemko“, landwirtschaftlicher Betrieb Orvita in Mieścisko, landwirtschaftlicher Betrieb Nieświastowice, landwirtschaftlicher Betrieb „Agrojaro“ in Żabiczyn.

Eine der wichtigsten Prioritäten der Gemeinde sind die Sicherung guter Lebensverhältnisse der Einwohner und der Umweltschutz. Jedes Jahr wird ein erheblicher Teil des Budgets für diesen Zweck ausgegeben. Es werden auch Mittel aus anderen Quellen gewonnen. Die Bemühungen der Behörden sind besonders erfolgreich, was ständigen Ausbau und Modernisierung der Infrastruktur ermöglicht. In der Gemeinde gibt es keine Probleme mit der Wasserversorgung, weil alle Haushalte an das Wasserleitungsnetz angeschlossen sind. Fast die Hälfte der Haushalte in der Gemeinde (Mieścisko 100%, Popowo Kościelne 60%) benutzen das Kanalisationsnetz. Systematisch verbessert sich der Straßenzustand in der Gemeinde. Ein sehr interessantes Projekt, das von den Gemeindebehörden initiiert wurde und mit den EU-Mitteln finanziert wird, ist das Programm „Erneuerung der ländlichen Gebiete und Schutz des Kulturerbes“, bei dem es sich um die Verbesserung der Infrastruktur und des Bildes der einzelnen Ortschaften handelt. Dank dieser

Unternehmung änderte sich sehr positiv das Bild von Sarbia und Popowo Kościelne.

Ein großer Erfolg der Gemeinde ist die Inbetriebsetzung des sechsten Betriebes der beruflichen Aktivität in Gołaszew im August 2006. In dem Betrieb arbeiten 30 Personen mit einem hohen Behinderungsgrad und 11 Bedienungs- und Rehabilitationsmitarbeiter. Die Gemeindebehörden haben keine Angst vor Investitionen. Auch für die kommenden Jahre haben sie sich hohe Ziele gesetzt.

Das Netz der Ausbildungsstätten in der Gemeinde bilden zwei Grundschulen – in Mieścisko und in Popowo Kościelne, das Gymnasium in Mieścisko und der Gemeindekindergarten in Mieścisko. Eine wichtige Rolle im Leben der hiesigen Gemeinschaft spielt die öffentliche Gemeindebibliothek in Mieścisko. Die Gemeinde besitzt fünf Dorfkulturhäuser und in Mieścisko befindet sich eine Schauhalle mit 200 Plätzen. Eine wichtige Rolle spielt hier die Freiwillige Feuerwehr, deren Einheiten in sechs Dörfern existieren. Die Freiwillige Feuerwehr Mieścisko ist im Rahmen des nationalen Rettungs- und Feuerlöschsystems tätig. Einer 130 Jahre langen Tradition rühmt sich die Schützengilde, die einen Schießplatz in Popowo Kościelne besitzt.

Auf dem Gebiet der Gemeinde befinden sich 5 Pfarren und 8 katholische Kirchen. Die Pfarrensitze befinden sich in Gołaszewo, Mieścisko, Popowo Kościelne, Podlesie Kościelne und Żabiczyn. Die Gemeinde ist für die Organisation interessanter Veranstaltungen bekannt. Die älteste Tradition haben die seit 1978 alljährlich stattfindenden Michałowski-Messen. Es ist eine Handels- und Kulturveranstaltung mit regionalem Charakter, die die Gegenwart (Handelsmesse) mit der historischen Vergangenheit (Jahrmarkt) verbindet. Die Gemeinde Mieścisko arbeitet seit 1990 mit Maartensdijk in Holland (seit 2000 De Bilt), mit dem deutschen Scharnebeck im Kreis Lüneburg (1995) und mit der französischen Gemeinde Retiers (1993) zusammen.

Gemeindevorsteher ist seit 2018 Jahr Przemysław Renn.

„Lokalny przewodnik po Gminie Mieścisko”

Publikacja sfinansowana ze środków:



UNIA
EUROPEJSKA



SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO



„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Materiał opracowany przez Gminę Mieścisko współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach schematu II pomocy technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Urząd Gminy Mieścisko
62-290 Mieścisko, Pl. Powstańców Wielkopolskich 13
tel. 61 429 80 10, 61 427 80 01
e-mail: ug@miescisko.nowoczesnagmina.pl
www.miescisko.nowoczesnagmina.pl

Wydawca:

media
wydawnictwo

Wydawnictwo „Media”
64-920 Piła, ul. O.M. Kolbe 47/11

Redakcja, teksty: Edmund Wolski
Zdjęcia: Edmund Wolski, archiwum UG Mieścisko
Tłumaczenia na język angielski: Michał Dróżdź

Opracowanie graficzne:
Oficyna Reklamowo-Edytorska „Draco-Art” w Pile, Renata Drozd

Rok wydania: 2020

Wszelkie prawa zastrzeżone

ISBN 978-83-60546-25-3